МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ЕРА, № 126 (4294). 20 ОКТЯБРЬ. 1966 шу. Мах 2 кеп.

Кхоачашъяьй шера план

Малгlабик (телефонаца). «Iаьржа дошув» даккхара кIоаргагIа тоха бурув» яхача девизах къахьегаш ба «Малгобекнефть» НПУ Тимираев Сослан керте латтача бурув деттача контора бурувдеттараш. Итт бетта план 14-ча октябре кхоачашъяьй цар. Ер шу доладелча денз теха бурув 17600 метр я.

Къахьегама овсарле план 7,8 процент тIехкхоачашъяьй. ДIадахача шера цу хана хинначул 15,8 процент лакхъеннай къахьегама овсарле.

Московски Ленинградски предприятеша дIадоладаь дика гIулакх хьал а лаьца, металл, материалаш кхояра чIоагIа къовсам лоаттабу бурувдеттараша. ШозлагIа гематитах пайда эцар бахьан долаш духхьала ийс бетта кхояьй 7,6 эзар тонн гематита. Бурув тохарга дIабода мах лохбарах пачхьалкхенна цу юкъах баь пайда 325 эзар сом да.

Къаьстта чIоагIа дог гIоздоаха къахьегама толамаш даьхад Матвеев Александра, Хантемиров Галимжана, Шишов Василе кулгалдеча бурувдеттарий бригадаша. Ийс бетта шера план толамца кхоачашъяьй цар. Уж къахьегама толамаш ихы а совдоахаш тIадоагIача шера чотах болх беш ба бригадашцара бурувдеттараш.

ДОККХА СОВГIАТ

Советски литература дегIадоладеча дика гIулакхаш карагIдувлар бахьан долаш ваьча дийналаг денз шовзткъеи итт шу дихьа денз шовзткъеи итт шу дизарца дувзаденна СССР Лакхехьарча Совета Президиумо «Знак Почета» яха орден еннай ЯНДИЕВ Хамарзий Джамалдина.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ 49 ШУ ДИЗАРА ДОЛА

КПСС ЦК ТIАХЬЕХАМАШ

1. Даькъала хилда Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 49 шу дизар!

2. Сийле хийла адамий историе чухь керда зама—капитализм йохареи коммунизм чIоагIъялареи зама хьайийлача Сийлахь - боккхача Октябра!

3. Даькъала хийла марксизм-ленинизм — даиман дийна бола массанел котбоалаш хьабоагIа хьехам!

4. Советски Союза къахьегамхой! Деррига низаш тIадахийта КПСС XXIII-ча съезда решенеш чакхъяхара, пхе шера план кхоачашъяра!

Вай мехка коммунизм котъяккхара тIехьа лоаттабеча къовсаме керда коталонаш яхарга дIахьалхашка довла!

5. Советски Союза къахьегамхой! Коммунизм хьалъеча керда толамаш дахарца белгалдоаккхаргда вай Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизар!

6. ДIайха моаршал да вежарех йолча коммунистически болхлойи партешка — болхлой классаи берригача къахьегамхойи денал долча авангардага!

7. Даькъала хийла марксизма - ленинизма, пролетарски интернационализма ларда тIа, Московски совещаней Декларацеи Заявленеи ларда тIа дунеи халкъашта юкъерча коммунистически болама цхьоагIой кхотабалари!

8. Социализма мехкий халкъаш, къамаш-мукъадахара къовсам лоаттабу халкъаш, дерригача дунен къахьегамхой! Империализманеи колониализманеи духьал, къамаш-мукъадахара тIехьа, машара, демократеиа, социализмана тIехьа лоаттабеча къовсаме низаш вIашагIтоха!

9. Дерригача мехкий халкъаш! Империалистически тIом хьебераша лехараш гучадаха! Лакхбе сихдаь герз хьаделга соцадара, ядерни герз ца магийтара, массане а деррига герз дIадаккхара тIехьара, дерригача дунен тIарча машара тIехьара къовсам!

10. Дунен халкъаш! Къовсам лоаттабе Америка ВIашагIкхийттача Штаташа вьетнамски халкъа духьал лоаттабу агрессивни тIом соцабара тIехьа, хьалда хьадеха Къулбехьен Вьетнамера американски эскараш Iалаьмате чехка арадоахилга!

Шер а лойла, чIоагI а лойла турпалча вьетнамски халкъацара дунеи халкъашта юкъера бартцхьоагIо!

11. Европа халкъаш! Къовсам лоаттабе Европера машари кхерамзлеи чIоагIъяра духьа дола эффективни гIулакхаш чакхдахара тIехьа!

12. Дунен халкъаш! Къовсам лоаттабе НАТО дуккхача оагIорахьара ядерни низаш хьадара йолча империалистически планашта духьал, малхбузенгермански реваншисташ ядерни герза тIа кхачийтара духьал! Машар безара, йизза йолча демократически ларда тIа германски дош къоастадайта гIорта!

13. Даькъала хийла дунен социалистически система — дунен халкъашта юкъерча болхлой классои берригача къахьегамхошеи даьккха керттердар!

ЧIоагIлулда социализма дерригача мехкий халкъий кхотадалар, вежарий доттагIал, цхьоагIо!

14. Вежарий моаршал да социализм еш боахкача Болгаре Халкъа Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии болгарскии халкъашта юкъера даиман хургдола, дохаргдоаца доттагIали вIаший юкъе латта гIулакхаши!

15. Вежарий моаршал да социализм еш боахкача Венгерски Халкъа Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии венгерскии халкъашта юкъера даиман хургдола, дохаргдоаца доттагIали вIаши юкъе латта гIулакхаши!

16. Вежарий моаршал да социализм еш боахкача американски агрессорашта духьал, кортамукъала, шоай мохк ший лоIамеи цаI болаши хилара тIехьа къовсам лоаттабеча Вьетнама Демократически Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии вьетнамскии халкъашта юкъера даиман хургдола, дохаргдоаца доттагIали вIаши юкъе латта гIулакхаши!

17. Вежарий моаршал да социализм еш боахкача Германски Демократически Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда Советски Союзеи ГДР-еи халкъашта юкъера даиман хургдола, дохаргдоаца доттагIали вIаши юкъе латта гIулакхаши!

18. Вежарий моаршал да социализм еш боахкача Китайски Халкъа Республика къахьегамхошка! Советскии китайскии халкъий доттагIали вIаши юкъе гIулакхаши хилара тIехьа!

19. Вежарий моаршал да социализм еш боахкача, шоай мохк демократически хьисапе машаре вIашагIтохара тIехьа къовсам лоаттабеча Корейски Халкъа - Демократически Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии корейскии халкъашта юкъера даиман хургдола, дохаргдоаца доттагIали вIаши юкъе латта гIулакхаши!

20. Вежарий моаршал да социализм еш доаллача Куба Республика турпалча халкъага! Даькъала хилда советскии кубинскии халкъашта юкъера даиман хургдола, дохаргдоаца доттагIали вIаши юкъе латта гIулакхаши!

21. Вежарий моаршал да социализм еш боахкача Монгольски Халкъа Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии монгольскии халкъашта юкъера даиман хургдола, дохаргдоаца доттагIали вIаши юкъе латта гIулакхаши!

22. Вежарий моаршал да социализм еш боахкача Польски Халкъа Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии польскии халкъашта юкъера даиман хургдола, дохаргдоаца доттагIали вIаши юкъе латта гIулакхаши!

23. Вежарий моаршал да социализм еш боахкача Румыне Социалистически Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии румынскии халкъашта юкъера даиман хургдола, дохаргдоаца доттагIали вIаши юкъе латта гIулакхаши!

24. Вежарий моаршал да социализм еш боахкача Чехословацки Социалистически Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда советскии чехословацкии халкъашта юкъера даиман хургдола, дохаргдоаца доттагIали вIаши юкъера гIулакхаши!

25. Вежарий моаршал да социализм еш боахкача Югославе Социалистически Федеративни Республика къахьегамхошка! Даькъала хилда Советски Союзеи Югославеи халкъашта юкъера даиман хургдола, дохаргдоаца доттагIали вIаши юкъера гIулакхаши!

26. Вежарий моаршал да социализм еш боахкача Албане Халкъа Республика къахьегамхошка! Советскии албанскии халкъашта юкъера доттагIали вIаши гIулакхаши хилара тIехьа!

27. ДIайха моаршал да ший лоIамера, къаман, демократически пачхьалкхе еш доаллача, мохк социалистически новкъа дегIаахара тIехьа къовсам лоаттабеча ВIашагIкхийттача Iарбий Республика халкъага! ДегIа а доагIалда, чIоагI а лулда Советски Союзаи ВIашагIкхийттача Iарбий Республикаи халкъашта юкъера доттагIали вIаши юкъе латта гIулакхаши!

28. ДIайха моаршал да ший лоIамера, къаман, демократически пачхьалкхе еш доаллача, шоай мехка социальни прогресс бахьан къовсам лоаттабеча Алжира халкъага! ДегIа а доагIалда, чIоагI а лулда Советски Союзеи Алжирски Халкъа Демократически Республикаи халкъашта юкъера доттагIали вIаши юкъе латта гIулакхаши!

29. ДIайха моаршал да ший лоIамера, къаман демократически пачхьалкхе еш доаллача, ший мехка социальни прогресс бахьан къовсам лоаттабеча Сирийски Iарбий Республика халкъага! ДегIа а доагIалда, чIоагI а лулда Советски Союзаи Сирийски Iарбий Республикаи халкъашта юкъера доттагIали вIаши юкъе латта гIулакхаши!

30. ДIайха моаршал да ший лоIамера, демократически пачхьалкхе бахьан, ший мехка социальни прогресс бахьан къовсам лоаттабеча Бирма халкъага! ДегIа а доагIалда, чIоагI а лулда Советски Союзеи Бирмаи халкъашта юкъера доттагIали вIаши юкъе латта гIулакхаши.

31. ДIайха моаршал да шоай лоIамера, къаман, демократически пачхьалкхенаш еш доахкача, шоай мехкий социальни прогресс бахьан къовсам лоаттабеча Гвинея, Конго (Браззавиль), Мале халкъашка! ДегIа а доагIалда, чIоагI а лулда Советски Союза халкъаштеи Гвинея, Конго, Мале халкъаштеи юкъера доттагIали вIаши юкъе латта гIулакхаши!

32. ДIайха моаршал да сийлахь - доккхача индийски халкъага! ДегIа а доагIалда, чIоагI а лулда Советски Союзеи Индеи халкъашта юкъера доттагIали вIаши юкъе латта гIулакхаши!

33. ДIайха моаршал да пакистански халкъага! ДегIа а доагIалда, чIоагI а лулда Пакистанаи Советски Союзаи юкъера доттагIлен, дикача лоалахой гIулакхаш!

34. ДIайха моаршал да индонезийски халкъага! ДегIа а доагIалда, чIоагI а лулда Советски Союзеи Индонезеи халкъашта юкъера доттагIали вIаши юкъе латта гIулакхаши!

35. ДIайха моаршал да американски империализмаи тийшабалха, халкъа духьаларча режимеи тIема интервенцена духьал, кортамукъал, ший мохк ший лоIамеи цаI болаши хилара тIехьа турпала къовсам лоаттабеча Къулбехьен Вьетнама къонахчал долча халкъага!

36. ДIайха моаршал да машараи шоай мехкаш къаман шоай лоIаме хилар чIоагIдараи тIехьа къовсам лоаттабеча Камбоджа, Лаоса, Непала, Цейлона халкъашка!

37. ДIайха моаршал да афгански халкъага! ДегIа а доагIалда, чIоагI а лулда Советски Союзаи Афганистанаи юкъера доттагIлен, дикача лоалахой гIулакхаш!

38. ДIайха моаршал да американски эскараш арадахара тIехьа, ший даьхе машаре вIашгIтохара тIехьа къовсам лоаттабеча Къулбехьен Корея къонахчал долча халкъага!

39. ДIайха моаршал да колониализм йизза дIаяккхара, шоай лоIаме хулга чIоагIдара тIехьа, социальни прогресс бахьан къовсам лоаттабеча Iарбий мехкий халкъашка!

40. ДIайха моаршал да империализмана духьал, кортамукъали шоай лоIаме хилари бахьан нийсхои къовсам лоаттабеча Къулбехьен Аравеи Оманеи халкъашка!

41. ДIайха моаршал да колониализманеи империализманеи духьал, шоай лоIаме хилар чIоагIдара тIехьа, къаман экономикеи културеи дегIайоара тIехьа къовсам лоаттабеча африкански пачхьалкхений халкъашта!

42. ДIайха моаршал да империализманеи расизманеи духьал, кортамукъали шоай лоIаме хилари бахьан турпала къовсам лоаттабеча Ангола, Мазамбика, «Партугальски» Гвинея, Родезе, Къулбехьен Африка халкъашка!

43. ДIайха моаршал да империализмана духьал, шоай мехкаш дизза шоай лоIаме хилара тIехьа къовсам лоаттабеча Латински Америка халкъашка!

44. ДоттагIлен моаршал да Франце халкъага! ЧIоагI а лулда, дегIа а доагIалда берригъюкъарча машареи европейски кхерамзлени хьашташта советскии Французскии халкъий традиционни доттагIал!

45. ДоттагIлен моаршал да Великобритане халкъага! ДегIа а доагIалда, чIоагI а лулда тIема кхерама духьаларча къовсаме, Европа машаре дегIаахареи дерригача дунен тIа машар Iалашбареи хьашташта Великобританеи Советски Союзеи халкъашта вIаши юкъе латта гIулакхаш!

46. ДоттагIлен моаршал да американски халкъага! Шерлулда дунен тIом ца хилийтара тIехьа Америка ВIашагIкхийттача Штатийи Советски Союзеи халкъашта вIаши юкъе латта гIулакхаш!

47. ДегIа а доагIалда, чIоагI а лулда советски халкъаи Итале а Греце а халкъаштеи юкъера доттагIлен гIулакхаш!

48. ДегIа а доагIалда, чIоагI а лулда советски халкъаи Ирана а Турце а халкъаштеи юкъера дикача лоалахой гIулакхаш!

49. ДIайха моаршал да милитаризманеи фашизм юхадийнъяраи духьал къовсам лоаттабеча Германе Федеративни Республика къахьегамхошкеи дерригача прогрессивни низашкеи!

50. ДIайха моаршал да фашистски диктатура дIаяккхараи демократически строй оттаяраи тIехьа къовсам лоаттабеча турпалча испански халкъага!

51. ДIайха моаршал да кортамукъал бахьан, фашистски режима духьал къонахчал дола къовсам лоаттабеча Португале халкъага!

52. Даькъала хилда Советски Союза, Австре, Швеце, Швейцаре халкъашта юкъера доттагIали вIаши юкъе латта гIулакхаши!

53. ДIайха моаршал да Финлянде халкъага! ЧIоагI а лулда, дегIа а доагIалда, Советски Союзеи Финляндски Республикаи халкъашта юкъера доттагIлен, дикача лоалахой гIулакхаш!

54. ДегIа а доагIалда, чIоагI а лулда советски халкъаи Бельге, Голланде, Дане, Исланде, Норвеге халкъаштеи юкъера доттагIлен гIулакхаш!

55. ДIайха моаршал да ший мохк бизза мукъабалара тIехьа, американски тIема базашта духьал, ядерни герз ца магийтара тIехьа къовсам лоаттабеча японски халкъага! ДегIа а доагIалда, чIоагI а лулда Советски Союзеи Японеи халкъашта юкъера гIулакхаш!

56. Даькъала хийла Советски Союза машар беза арахьара политика!

57. Советски бIухой! Сийленца лора а е, еба а е Советски Эскареи Флотеи турпала традицеш, тIема а политически а кийчо еча керда толамаш даха, чIоагIъе тIема дисциплина, моллагIа а агрессор вохаве даиман кийча хила!

Даькъала хилда коталоний сийдаьнна денал дола Советски ТIема Низаш!

58. ЧIоагI а лойла, тоа а лойла болхлой классаи колхозни ахархойи цхьоагIо — советски социалистически пачхьалкхен йохаргйоаца лард!

59. Даиман яха а яхийла, тоа а лойла СССР-а халкъий йохаргйоаца цхьоагIои вежарий доттагIали!

60. Сийле хийла коммунистически къахьегама ударникийи коллективайи! Сийле хийла производства хьалха латтарийи новаторийи!

61. Промышленностеи транспортеи болхлой! Къовсам лоаттабе КПСС XXIII-ча съезда решенеш, промышленности транспорти дIахо а дегIайоалаяра пхе шера плана заданеш толамца кхоачашъяра тIехьа!

62. Промышленноста, гIишлош ю, транспорта болхлой! Лакхъе общественни производства эффективность, дикагIа пайда эца капитальни вложенеехи керттерча фондехи, кастагIа караерзае керда мощносташ!

63. Промышленноста, гIишлош ю, транспорта болхлой! ЧIоагIъе технологически производственни дисциплина, дегIайоалае боахама расчет, производства рентабельность лакхъе!

64. Советски Союза къахьегамхой! Къахьегама овсарле лакхъе, продукцега дIадодар лохде, продукци дика хилийтара тIехьа къовсам лоаттабе!

65. Советски Союза къахьегамхой! ДIайохийтача материальни ресурсайи пачхьалкхен средствайи кхомбе! Къовсам лоаттабе боахама доал ца дарца, излишествашца, кхом ца беш рузкъа доададарца!

66. Промышленноста, гIишлош ю, транспорта болхлой! Комплексни механизации автоматизации еш хила, производствана тIагIертта юкъедоаладе Iилмана, техникана карагIдаьннараши дикагIйола опыти! ШерагIа пайда эца къахьегам Iилманца вIаштIехьбаккхара методех!

67. Советски металлургаши горнякаши! ДукхагIа даккха руда, чон, болат, прокат, турбаш, бос бола а наггахьа мара ца нийслу а металлаш! Къовсам лоаттабе бедалах комплексни пайда эцара, сортимента тIехьа, металл дикагIа хилийтара тIехьа!

68. Советски энергетикаш, гIишлошъераш, электростанцейи электросетийи монтажникаш! Мощносташ электростанцешкеи электропередачей кердача линешкеи кастагIа юкъейоалае, гIишлош хьаяргеи энергосистемай эксплуатацегеи дIадодар лохде!

69. Машинаши прибораши ю болхлой! Халкъа боахам Iалашбе эггара кердагIа, пайданегIа, тешамегIа йолча машинашца, приборашца, механизацеи автоматизацеи средствашца!

70. КIоран промышленноста болхлой! КIор дукхагIа баккха, цунга дIадодар лохде, дикагIа пайда эца горни техниках!

71. Мехкдаьттаи газеи промышленноста болхлой! ДукхагIа даккха мехкдаьттеи гази! КастагIа караерзае мехкдаьттеи гази йоалла керда моттигаш!

72. Мехкдаьтта чакхдоаккхачеи мехкдаьтта химеи промышленноста болхлой! Къовсам лоаттабе мехкдаьттаи мехкдаьтта химеи продукташ дукхагIа а дикагIа а арахецара тIехьа! ПроизводстванашерагIа юкъейоалае керда техникеи прогрессивни технологии!

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

Хьинаре къахьийгад укх шера Грозненски нефтемаслозавода Д. А. Горьковой керте латтача № 40 йолча установка коллективо. Итт бетта план 4-ча октябре кхоачаш а ь хIанзлехьа пачхьалкхенна планал совгIа арахийцай иттаж эшелонаш мехкдаьтта продукташ. Массаза шоай производственни декхараш 8—10 процент тIехкхоачаш а еш хьабоагIа установка дикагIа бола операторащ А. Волошин, Н. Низовой, Хь-Б. Татаев, В. Косолапов, дуккха кхыбараш. Укх шера Iи кхояра 10 проценти, растворитель кхояра план 20 проценти тIехкхоачашъяьй установка болхлоша.

Сурта тIа: установка дикагIбола операторащ (аьрдехьара аьттехьа) И. Боровиков, В. Косолапов, Хь-Б. Татаев, Н. Зуй смении балха итогаш еш боахк.

И. Плиева сурт.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

15 октябре Кремле Ленина ордени «Серп и молот» яха дошо медали еннай КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара А. П. Кириленкона. Социалистически Къахьегама Турпала цIи еннай цунна Коммунистически партенеи Советски пачхьалкхеннеи хьалхашка доккхий хIамаш карагIдувларах а ваьча дийнахьа дена кховзткъа шу дизарца дувзаденна а.

Ший балха иштта лакха мах барах А. П. Кириленкос дег тIара баркал аьлар КПСС ЦК-ана, СССР Лакхехьарча Совета Президиума.

СовгIаташ дIаделар СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорне. Цо могаш-маьрша хилар, Даьхе тоайр духьа беча цун балха тIа керда толамаш дахар ловш ловца баьккхар цунна.

(ТАСС).

ТIабоагIача бетта чотах

Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода установкашта юкъе даим хьалха латташ хьайоагIа укх шера Широков Иван Петрович керте латтача № 25-1 йолча установка коллектив. Сийрда мехкдаьтта продукташ арахецара итт бетта план 4-ча октябре кхоачашъяьй установка технологаша. Кхы а дикагIа къахьег цар укх бетта. ХIаналехьа тIабоагIача бетта чотах арахийца продукци эзараш тоннаш я. Октябра лезача цIей сийна ер бутт бовча деношка цхьайтта бетта план кхоачашъе лерхI установка технологаша.

Хьалхашка латта декхараш тIехкхоачашдарца белгалбаьнна ба операторащ Рябикин Василий, Шабунин Николай, Никонов Василий, оператора гIонча Бацун Александр, кхыбараш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

Октябра 49 шу дузача цIей сийна социалистически яхь шерагIа яржаш латт медико - инструментальни завода цехаштеи бригадай коллективаштеи юкъе. Дикача къахьегама толамашца Октябра накъа боагIа завода механически участка болхлой. Хьинар айденна къахьегаш ба коллектива слесараш, токараш, наладчикаш, фрезеровщикаш. Болхлоша кийчъю инструмент лакха дикал йолаш я.

Хьинаре къахьегаш хьабоагIа укх деношка мастера нов. А. К. Василихинас кулгалдеча бригада членаш Н. Чернов, А. Шелилев, Л. Исукова, Л. Зайцева, дуккха кхыбараш. Шоай смении декхараш 50—60 процент тIехкхоачашду болхлоша. Шоай къахьегама толамаш Октябра цIейна хетаду завода къахьегамхоша.

Р. ТУРЛУЕВ.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ 49 ШУ ДИЗАРА ДОЛА

КПСС ЦК ТІАХЬЕХАМАШ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагlо тlа.).

73. Химически промышленноста болхлой! Къовсам лоаттабе технически прогресса тlехьа, халкъа эша товараш хьадарга дlайолха химически продукташ дукхагlа а дикагlа а арахецара тlехьа! Юрта боахама дукхагlа минеральни удобренеши баьцовгlаш лораеш йола средстваши!

74. Советски геологаш! Кастагlа хьагучаяха вай Даьхен лаьттагlара рузкъан ганзаш, лакхъе геолоразведочни балхий эффективность!

75. Советски гlишлошъераш, гlишлош еча материалий промышленноста болхлой! Толамца кхоачашъергъя вай кердача пятилеткера КПСС XXIII-ча съездо белгалъяьккха программа!

76. Советски гlишлошъераш! Лакхъе гlишлош хьалъяра темпаш, дикагlа хьае уж, царга дlадодар лохде! Болх бе кастагlа йолаялийта городерен юртарен производственни, нах чубаха, коммунальни, культурно - бытовой объекташ!

77. Хьун, целлюлозно - каьхата, дахчах хlамаш еча промышленноста болхлой! Мехка дукхагlа гlулакхага йода дикагlа йола хьу, мебель, целлюлоза, каьхат лургда вай!

78. Яйгача, кхачан, дулха - шурий, моттигерча промышленноста болхлой! Халкъа эша товараш дукхагlа хьаде, тоае цар ассортимент, лакхъе цар дикал!

79. Чкъаьрий промышленноста болхлой! Дукхагlа даха чкъаьрий, продукташ дикагlа хилийта, лохде царга дlадодар!

80. Транспорта болхлой! Мухь дlа-юха кхахьара промышленностеи юрта боахамеи хьашташ дизза кхоачашде! Дикагlа гlулакх де пассажирашта! Мухь дlакхачийтара ханаш лоацъе, мухь дlа-юха кхахьарга дlадодар лохде!

81. Бувзама болхлой! Дегlа а йоалае, эргаяьха тоа а е бувзама средстваш! Бахача наха гlулакх делга тоаде!

82. Хоастам а сийле а хийла лаьттан тlарен хьайбашкареи йоаха продукташ яхарен уж пачхьалкхенга йохкарен планаш толамца кхоачаш а тlеххоачаш а еча юрта боахама болхлой!

83. Колхозхойи совхозий болхлойи, юрта боахама специалисташ! Къовсам лоаттабе КПСС XXIII-ча съездеи ЦК Пленумийи решенеш кхоачашъяра тlехьа! Юртбоахама культурай хьувкъамми хьайбай продуктивности лакхъе! Производствами юкъекхахьа lилмана, техникана карагlдаьннана раши дикагlйола опыти! Хlара колхозеи совхозеи рентабельность хилийта!

84. Юртеи хини боахама болхлой! Къовсам лоаттабе лаьтта леладара культура лакхъяра, лаьтташта мелиораци яра шерра программа кхоачашъяра тlехьа, лаьтта дlадийнар дикагlа хьувкъийтаргдолаш тоаде, лаьттан хlара гектара хьувкъам лакхбе!

85. Колхозийи совхозийи механизатораш! Къовсам лоаттабе юртбоахама производство лакхъяра тlехьа! Дикагlа йовза, овсарле йолашагlа пайда эца, лорае техника!

86. Пачхьалкхени кооперативнии торговле болхлой! Эргаьккха тоае торговлии общественни кхачеи, дикагlа гlулакх де бахача наха!

87. Быта служба болхлой! Мамогга тоаде советски наха гlулакх делга, диззагlа кхоачашде цар хьашташ!

88. Советски учреждений болхлой! Чlоагlа терко еш хьажа къахьегамхоштa эшаращкеи цар хьашташкеи, овлангара дlаяккха бюрократизми волокитеи!

89. Халкъа тlахьожама болхлойи контролераши! Тlахьожама гlулакха щерагlа юкъеоза къахьегамхой! Пачхьалкхен дисциплина чlоагlъяра тlехьа, халкъа боахама кхомбара а лорабара а тlехьа къовсам лоаттабе.

90. lилман лакхерча дешара заведенейи болхлой! Къовсам лоаттабе дlахо а lилма тоадалара тlехьа, технически прогресса тlехьа! Производствацара lилма бувзамаш чlоагlде! Коммунизма заманна мабоаггlара бола специалисташ кийчбе!

91. Сийле хийла космически аре караерзаеча керда горизонташ хьайийлача советски lилмахошта, конструкторашта, инженерашта, техникашта, болхлошта!

Сийле хийла денал долча советски космонавтий!

92. Культура болхлой! Къовсам лоаттабе дlахо а социалистически культура дегlайоалаяра, цун материальни база шеръяра а чlоагlъяра а тlехьа! Мамогга тоаде советски наха деш дола культурни гlулакх!

93. Литератураи искусстваи деятелаш! Къовсам лоаттабе произведенеш партийность, халкъал, лакха идейность, художественни говзал йолаш хилийтара тlехьа! Къаьгагlа хьахьокха советски халкъа турпала гlулакхий дозали хозали, цун цlера ала санна йола патриотизм, коммунистически идеалаш котъяхара тlехьара къовсам!

94. Просвещене болхлой! Эргаьккха тоае халкъа образовани, къахьегам безаш, коллективизм йолащ, коммунизма гlулакха тешаме хьалкхее хьатlаккхувш йола тlехье!

95. Медицински болхлой! Къовсам лоаттабе советски сага унахцlено бахьан! Практикана юкъекхахьа медицински lилмана карагlдаьнна эггара а кердагlдараш!

96. Даькъала хийла вай социалистически пачхьалкхе! Дегlа а йоагlийла, чlоагl а лойла советски демократи, дегlадоагlалда мехка гlулакхашта къахьегамхоша доал делга!

97. Даькъала хийла советски профсоюзаш — коммунизма школа!

98. Даькъала хилба советски кхалнах — коммунистически общество хьинаре хьалъераш!

Сийле хийла кхалсага - наьна — бераш кхетамца кхетадечун, производстве а цlагlа а кlаьд ца луш къахьегачун!

99. Революце, къахьегама, тlема ветеранаш! Хьинарегlа дакъа лаца мехка общественни вахара юкъе, советски халкъа революционни, тlема, къахьегама традицешца кагирхошта кхетам балара юкъе!

100. Даькъала хийла Ленински комсомол — Коммунистически парте тешамера гlончеи резерви!

101. Кагий нахи мехкарийи! Тlагlертта караерзае знанеш, коммунистически хьисапе болх бе а деша а lомале!

Даькъала хилба сий дола советски кагирхой!

102. Пионераши школьникаши! Дика деша, беза а беза, лархlа а лархlа къахьегам! Ленина гlулакх бахьан, коммунизма гlулакх бахьан хьинаре къовсам лоаттабераш хургдолаш кийчле!

103. Коммунисташ! КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъяра тlехьа, СССР-е коммунизм хьалъяра тlехьа лоаттабеча къовсаме хьалха латта.

104. Сийле хийла сийлахь - доккхача советски халкъа — коммунизм денал долаш хьалъечун, кортамукъал, машар, лаьтта массавар ираз долаш хилийтара тlехьа къонахчал долаш къовсам лоаттабечун!

105. Даькъала хийла йохаргlоаца партеи халкъеи сийлахь - йоккха цхьоагlо!

106. Даькъала хийла Советски Социалистически Республикай Союз!

107. Даькъала хийла дукха еза Советски правительство!

108. Даькъала хийла Ленина хьаяь Советски Союза Коммунистически парти!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ХАЛКЪА ТІАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

Ший хьинарерча балхаца Урус-Мартана района Мичурина цlерахча совхоза халкъа тlахьожама группо новкъостал ду юртбоахама культурай хьувкъам лакхбара а хьайбай продуктивность айяра а. доал доацаши хьурмат ца деши хиларца къовсам лоаттабу. Цар балха тlа лоархlамера моттиг дlалоац бlаьстан юхье ялат дlале кийчо яран из дlадийна даккхаран, дlайийнача хlамашта гlулакх дара а хьувкъам чуэцача а, хьайбашта доакъараш кийчдеча, кхычахьа тlахьожам лоаттабарца дуьйлалена долча дешаша.

Хlара квартале оттаеш йолча планах бу ший болх халкъа тlахьожама совхозни группо. Балха план совхоза парткомаца дагаьле оттаеш а группа заседане чlоагlъеш а я.

Балхий планаш, доахана lа мишта доаккх, юртбоахама техникана ремонт мишта яьй, шурий хьоанал кlезига хилара, автосамосвалех пайда харцахьа эцара, нокхараш кхабара болх во лелара бахьанаш малагlаш да хьожаш лььча проверкай итогаш, кхы дола дешаш дувцаш заседанеш яьй группо.

Группа заседанешка ладийгlад кхоачамбоацараш хилийтачеи доал во даьчеи цхьаболча болхлой дешашка, хьагучадаьха кхоачамбоацараш дlадахара де деза гlулакхаш белгалдаьд. Проверкаш йича гучадаьннача цхьадолча хlамашка а хьежа, группо совхоза дирекцена могадир цхьаболча наха административни бехк белга.

Масала, цхьаболча шофераша автомашинаш шоай гlулакха хехк аьнна хоам кхаьчар группага. Техкачуд тlехьагlа из хоам бакъ хилар. Белггала, шофера Суганипова, гlишлош йитача прорабаца Амерхановца барта а ваха кхыча наха жагlа кхита а хьаб царгара ахча а доахаш. Проверка яь материал совхоза директорага яхьийтар группо.

Боахка гурахьа совхоза беша дlаегlа къона гаьнаш йолаш йий хьежар группа укх шера бlаьстан юххье. Гучадаьлар, 6 гектара тlа дlаегlача къонача гаьнех 150 га бlаьсти ялалехьа лочкъаяь дlайихьа хилар, из участок объедине хинна йолиашаса а. Группо еннача предложенеш совхоза дирекце бехке волчун чотах юхаметтаоттадир совхоза заьзе, хlаьта лочкъаяь дlайихьа гаьнаш яьгlача метте керда яраш дlаегlар.

Шоаш проверкаш еча хана кхоачамбоацараш хьагучадахарал совгlа, уж дlададахара новкъостал а ду халкъа контролераша.

Совхоза шурий-товарни ферме йоахача шурий хьоанал 3,3—3,4 процент яр lап замалахьа. Шурий хьоанал кlезига хилара бахьанаш тахкара комисси вlашагlъеллар. Цунна керте вар халкъа тlахьожама группа председатель нов. Изнауров. Проверка еча хана гучадаьлар, ферме доахан кхоабилга, учет лелаелга, шура лораелга во вlаштlехьдаьккха хилар, шура заводе дlаяхьийталекьа цун хьоанал мелла ферме хьийжа ца хилар. Проверка яьчул тlехьагlа гучадаьннараш ферма коллектива собране дийцар. Цlена боацача болхлошта чlоагlа критика а еш, цига белгалъдаьхар гучадаьнна кхоачамбоацараш дlадахара де дезараш. Уж кхоачашдара новкъостал дир шурий хьоанал 3,3 процентагара 3,8 процентага кхоачаеш айяра.

Совхоза халкъа тlахьожама группо проверка йир мехкдаьтта продуктай учет лелаелга, уж дlаоттаяь лоаттаелга, дlаухийтилга малагlча хьале да тlахьожаш, гучадаьнна кхоачамбоацараш дlадоахаргдола хьалда предложенеш елар. Дизельни доагор бании доакъараш кийчлу цехи летаирга ухийтилга дийххар, тракторашта, массаза а, кхай тlа болх беча заправка е баьлар, учет лертlа яьккхар. Чакхдаьха уж гlулакхаш бахьан долаш шин бетта (июнь — июль) 7 тонн доагор-машиндаьтташ кходир совхозо. Доагор-машиндаьтташ нийса а пайдана хургдолча а дlахийтара тlахьожам лоаттабеш бу болх дlахо а беш ба.

Халкъа тlахьожама группа хьеж йол чуэца техника ший ханнахьа кийчъярга. Халкъа тlахьожам лоаттабераша чlоагlа новкъостал а деш, дика чакхдаьлар йол хьаккхара балхаш, ха юкъе йолийтацар йол хьаккхаран, цунах токхораш яран, хьайбаш лелалеча фермашка из хьатlаоzаран. Совхоза II-ча отделене 11 тонн аьлах тlаьла йолаш аргlаш даьи из талхаш латтаи хилар гуча а даьккха, халкъа тlахьожама группо доакъараш кийчдеча бригала бригадира тlадиллар аргlа сов чехка lодоха а даь, йол йохъаелга, цу тайппара ца талхийташ кlалхардаьккхар доакъар.

Дlаихача шерашка йол хьокхача, дlаоттаяь лоаттаеча, фермашна тlаозача хана лертlа учети тlахьожами ца хилар бахьан долаш дукха йол йовра. Укх шера, халкъа тlахьожама группо еннача предложенех; доакъараш кийчдеча бригадо хlара денна лархlа а лоархlаш объездчикашка дlатийлар паркхехи токхорехи улла йол.

Совхоза халкъа контролераша доккха дакъа лаьцар хьувкъам чуэцача хана ялат ца дойтиага lалашдеча, ялат хьокхача, оардача, хьаовача, хьатта лоаттадеча хана довргдоаца гlулакх вlаштlехьдаьккхар.

Балхаш дика вlаштlехьдаьхан ца йойташи чуийцар совхове ка бола ялати бобови культураши. Юкъера лаьрхlача хlара гектара тlара 22,5 центнер кlа даькках.

Совхоза контролерий балхах дика пайда боалаш хилар хьахьокх укх бакъдолчо а. Укх тlеххьарча шерашка нокхарий леладаро пайда лацар совхоза. Масала. 1965 шера 400 никхах товарни мода 800 килограмм мара хиланзар, хlаьта нокхарий кхабарга дlаяхар массехк итташ центнераш шекара. Совхоза кулгалхошта хацар из гlулакх лев тlа мишта доаккхаргда, нокхарий леладелга боахама пайдана доацаш гlулакх да йоахар цар. Халкъа тlахьожама группо лаьрхlар нокхараша кlезига пайда луш дола бахьанаш малагlаш да хара совхоза кулгалхошта новкъостал де, цу гlулакха хьакъоастабир хьинар долашагlа, тешамегlа бола группа членаш. Цар нокхарий леладечара гlулакхаш совхоза специалисташца цхьана шоаш мадарра хьагуча а даьха, совхоза кулгалхошта могадир нокхарий леладе гlулакх доваш бола нах бохийтилга, царна лертlа болх бе йиш хургйолаш дола хьалаш вlаштlехьдоахилга, дlа-юха кхухьа цlеиош хьалделга, нокхарий лоаттаду моттигаш хувцара график оттаелга, нокхараша мода дукхагlа lоадергдола культураш дlаювлга. Даиза даргдоаца гlулакхаш дир совхоза кулгалхоша. Нокхарий леладара балхага дlахо а даим хьожаш хилар группа. Халкъа контролераша дакъа а лоацаш хьадаккха доладир мода. Укх шера 1-гlа август хьатlаккхачалехьа товарни меза 400 центнер гаргга яькхар, хlаьта шу кхоачадалалехьа кхы а 80 центнер йоаккхаргйолаш а я. Цул совгlа, кхы а тlаккхийттаб 100 къона никх.

Совхоза халкъа тlахьожама группаштеи посташтеи даим хоlу совхоза парткомои (парткома секретарь нов. Анисимов) отделеней юххьаниарча партийни организацешеи шоай терко еш а шоаш хьаллоацаш а хилар. Партийни организацеша халкъа контролерий балха лостам тел, цар инициатива хьаллоац, цар гучадаьха кхоачамбоацараш сихха дlададахара.

Актива новкъостлаца, лаьттанцареи хьайбашкареи йоала продукташ яхареи пачхьалкхенна йохкареи планаш кхоачаш а тlеххоачаш а яра совхоза коллектива новкъостал даргдолча тайпара шоай болх вlаштlехьбаккха гlерт халкъа контролераш. Пачхьалкхенна юрта боахама продукташ йохкара хьалхарча ах шера план кхоачашйир совхоза коллективо, дулх 288 центнер е планаца нийсдича 115 процент, шура 4931 центнер е 130 процент, ялат (хьажкlаш йоацаш) планал кхоза дукхагlа дехкад совхозо.

Цунца цхьана, совхоза халкъа тlахьожама группа балхаца цlенхашттара кхоачамбоацараш а да. Хlанз а кlезига къовсам лоаттабу цо къахьегама овсарле лакхъяри хьайбай продукци яккхарга дlабода мах лохбари духьа, культурно-бытовой предприятей балхага хьажац, балха кlезига юкъеоз «Комсомольски прожектор», пенгазетий оагlонаш тlа кlезига дувц халкъа тlахьожама группаи постийи гlулакхаш. Группо шоай балхах юкъ юкъе мара отчет лац партийни, комсомольски, болхлой собранешка.

Халкъа тlахьожама Комитето сацам бу:

Урус-Мартана района Мичурина цlерахча совхоза халкъа тlахьожама группа болх бакъахьара могабе.

Юртбоахама производствана интенсификаци яра тlаерзаяь КПСС XXIII-ча съезда, ЦК мартовски (1965 ш.) майски (1966 ш.) Пленумий решенеш толаме кхоачашъяра ший хьинарерча балхаца новкъостал делгах халкъа тlахьожама группа керттера дехар лархlа. Из гlулакх кхоачашдир духьа халкъа контролерий уйла тlаерзае:

— юртбоахама продукци яккхареи пачхьалкхенга йохкареи планаш кхоачаши тlеххоачаши еча совхоза партийни организаценеи администраценеи денна новкъостал дара.

— lилманеи хьалха латтача опытаи карагlдаьннараш производствана юкъекхахьара, къахьегама овсарле лакхъяра, продукци яккхарга дlабода мах лохбара, административно-управленчески аппарат леладарга дlаухийтар кlезигдара,

— материальни ресурсаехи ахчан средстваехи кхом беш пайда эцара,

— лаьттаех, къаьстта а хий дехка сеть йолаш долчарех, пайда дикагlа эцара, сеть цlенъяра, гидротехнически гlирсашта ремонт яра балхаш шоай ханнахьа lалашдара, юртбоахама культурашта хий нийса дехкара,

— хьайбаш леладелга дегlаккхувлара, цун продуктивность лакхъяра, хьайбай продукци дукхагlа яхара,

— юртбоахама культураш кхееча комплексни механизаци юкъекхахьара, хьайбай боахамерча халача балхий процессашта механизаци яра, юртбоахама техниках бизагlеи дикагlеи пайда эцара.

Группа берригача практически балха тlа керттера хила еза кхоачамбоацараш хьагучадоахилга хинна ца lеш, эгтара хьалха, уж хургдоаца гlулакх делгеи уж дlадоахилгеи.

Халкъа тlахьожама группаи постеи хlара члена къахьегамцара гlулакх хьокхаме хургдолчеи шийна тlадилла общественни гlулакх цо кхоачашдергдолчеи тайпара ший болх вlаштlехьбоахилга халкъа тlахьожама группана тlадилла. Тlахьожам лоаттабеча хана производстве хьалха латтарех, механизаторех, юрта боахама специалистех, «Комсомольски прожектор» яхача отряда членех, царца цхьана гlулакх кlоаргагlа довзар а кхоачамбоацараш дlадахеи ца хилийтеи нийса рекомендацеш оттаяр а духьа, ког гlортолга е.

Группаи постийи балхах лаьца шоай кепайоазонга, радио чу, телевидене, профсоюзни, партийни собранешка гlолла цахалдаш информаци телара наькъаца группаи постийи болх шерра дlабовзийтилга lалашде.

Совхозийи колхозийи халкъа тlахьожама еррига группаши посташи юртбоахама продукци яккхара тlайица планаши социалистически декхараши кхоачашдара тlехьа тlахьожам лоаттабеча балха юкъеяхийтар духьа Урус-Мартана района Мичурина цlерахча совхоза халкъа тlахьожама группа балха опыт шерра йоаржаелга городий, районий халкъа тlахьожама комитетий председателашта тlадилла.

Дикача къахьегама толамашца Октябра накъа болх «Трансмаш» завода механо - сборочни цеха болхлой. Сентябрь бетта план 101,3 процент кхоачашъяьй цеха коллективо.

Дикача хьокхамашца дог гlоздоах цеха комсомольцаша Антонов Петра, Васильченко Анатоле, Дежин Николая, Жуланова Людмилас.

Сурта тlа: Жуланова Людмила болх беш я.

И. Плиева сурт.

«СЕРДАЛО»
2-гlа оагl. 20 октябрь, 1966 шу.

МОЛДАВСКИ ССР. Цахадлаш Братушански шекара завода приемни пункте ух шекара свеклах етта йола автомашинаш. Укхаза болх беш я гидравлически опрокидывателаш йола, мухьаш доассаду ткъо совгlа точка, овлаш lодоассаделга сихду низ болча хи кlежа новкъосталца а.

СУРТА ТІА: Братушански завода кагатни майдан тlа.

Е. Драйшнера сурт.

ТАСС фотохроника.

БОАХАМА РАСЧЕТО ПАЙДА ЛУ

Халкъа боахам планови хьисапе лелабаро йоккхий торонаш лу производство хаддаиза дегlайоалае, тоае, производственни низаш аьттув болча тайпара дlа-хьа нийсле, дерригача материальнии къахьегамеи кхоачамех дикагlа пайда эца.

Дерригача кхоачамий хоадам белгалаш кхом бича еррига чура торонаш махулла чlоагlагlа оарцагlъяьхача мара тарлургдац КПСС XXIII-ча съездо СССР халкъа боахам дегlабоалабара вайна хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашде.

Уж деррига дешаш кхоачашдара предприятешка хиланза яргlйоацаш я боахама расчет. Боахама расчето дlадех боахам лелабара гlулакхага дlадодари цунах хьахулари ахчан форме лоархlилга, предприяте ший гlулакха еш йола расходаш цунна хьатlабоагlача пайлаца юхаметтаоттаелга, производство рентабельни хилара, къахьегама а цунах хьахулачун а лоархlамбе предприятеи цун болхлойи материальни безам тlаозалга а, хlаьта иштта цар материальни бехктоккхам лакхбелга а.

Мехкдаьтта доаккхача предприятей болх а, мехка кхыча предприятей бар санна, боахама расчета юхьига тlа вlаштlехьбаьккха ба. Бакъда, из болх толаме дlабахьара къаьстта дола хьалаш хьакхолла деза.

Эггара хьалхагlа цу гlулакха хиланза даргдоацаш да пачхьалкхен оагlорахьарча централизованни планови кулгалдарца нийс а деш, хlара предприяти боахама-оперативни гlулакхашта ший лоlаме хилар. Из да предприяте шийна хьалхашка латтача декхарашка хьежжа ший лоlаме хиларах тарра хьакъоастабу шийна аьттув болашагlа бола оперативни никъ, кийчду долаш дола кхоачамаш.

Предприятега кхоач керттера оборотни фондаш. Ше къоастаду производственни дешаш, планага хьежжа леладу материально - технически lалашдара, кийча продукци дlаахийтара боахама гlулакхаш, кхыча предприятешца бувзам а тосс. Предприяте болхлойи гlулакхера нахи хьаийбу, банковски кредитах пайда эц, банкерча ший расчетни счета тlарча ахчанна доал ду. Цу дерригане а шерра никъ лу инициативана, торо хулийт план кхоачашъяра дош сиха а оперативно а къоастаде.

Шолпагlча даькъе боахама расчето дlадех пачхьалкхен план кхоачашъяра, ший доалахьарча оборотни рузкъах рационально пайда эцара, арахеца продукци дика хилийтара предприяти материальни бехктокхаме хилар.

Боахама расчет хилча предприятии цун коллективи план кхоачашъяра материальни безам тlабодаш хул. Из сенна да аьлча, предприяте план кхоачашйича, цун доалахьа дус хьабаьча пайдах цхьа дакъа. План кхоачашъяра коллектива материальни дог-безам тlаоз, хlана аьлча предприятена тlабоагlача пайдах хьахул предприяте ший фонд.

План кхоачаш ца ю, продукцена реализаци ца ю, продукцега дlалодар дездеш, ший оборотни рузкъах нийса пайда ца эцаш, планал совгlа зенаш ду предприяти кредитеи расчетнии ший къаьстта йолча режима тlа йоакх. Финансово-кредитни система тlахьожам лоаттабу предприяте боахама гlулакхашта. дlаухийтача ахчанла.

Лохехьа дена хьал производственни еррига звеньяшка юкъеяхачул тlехьагlа мара чlоагlлац боахама расчет. Лохерча, е завода чурча боахама расчето новкъостал ду предприяте дерригача доакъоша пачхьалкхен план кхоачашъяра, продукцега дlалодар лохдара, экономе режим йизза кхоачашъяра, къахьегам, материальни рузкъа а ахча а рационально дlадахийтара.

Мехкдаьтта прочыслови управленеша боахама расчет юкъейоалаяьй диспетчерски службе, электромонтажни транспортнии цехашка. Ини хийи lалашдеча а кхычахьа а.

Цу производственни звеньяшка бетта 29—30-ча дийнахьа мехкдаьтта промыслови управленегара дlаэц тlабоагlача бетта № 2 йолча формах дола боахама расчета карточка. Цу карточка тlа белгалийя хул из дlаккхаьчача звенье бетта де дезача балхий программа.

Масала, диспетчерски службе учет е еза: хьаладьккхача мехкдаьттаи газеи, чакхдаккха дlачуденнача мехкдаьтта, цун 1 тонн, газа 1 кубометр хьаяккхарга дlададахачун, хlара цхьан болхлочун сих масс тонн яьккхай. Хlаьта электромонтажни цехе — силовой электроэнерги дlахьа яккхарга дlадолачун; мощностех пайда эцача коэффициента; lини хийи lалашдеча — хин объема, яьккхача lанара и. кх. дl.

Цул совгlа цу карточка тlа белгалдийя хул производственни боахама расчета хlара звеньера дукхала плани алапе фонди. Иштта, могаяь чlоагlъяьча планови калькуляцеца лаьрхlе хул производствага дlададахийта дезар а.

Цу звеньашка дlаккхаьча ца lеш, кхы а кlоаргьеннай боахама расчет. Масала, диспетчерски службе ше къаьст-къаьста боахама расчета звеньяш я: лаьттанна кlалка ремонт яра, лакхехьарча оборудованена ремонт яра службаш, хий цlендара установка, мехкдаьттеи гази йоаккха, мехкдаьттана перекачка ю бригадаш, капитальни ремонт ю служба.

Цар болх а хул лакхехьа вай бийцача тайпара планови калькуляцена лаьрхlа, план йолаш.

Хlара бутт чакх массаза боала службаша звеньяша баьча балхий итог ю, балхага дlададахачун, цунах хьакинначун учет ю.

Предприяте чурча боахама расчето торо хулийт ше къаьст-къаьста йолча статьяй расходашта хlара бетта тlахьожам лоаттабе, чlоагlа беркат доал транспорта, материалий экономи еш. Хlара йолча служба, цехо, бригада бутт болалуш дlаэц боахама расчета карточкаш. Цар тlа хул царех хlара участка бе безача балха объем, дlадахийта дезача рузкъа боарам. Цулухьа хlара бригада, служба, цеха йиш я юкъе кхаьчача е хьаштдолча хана ший фу леза, даьр фуд, дlадахийтар мелла.

Хlара бетта 11—15 деношка боахама расчета дlабахача бетта результаташка хьож объединенни партком. Цига дакъа лоацаш хул кулгалхой, цехий, бригадий, службай партгруппоргаш, комсоргаш.

Боахама расчета результаташка хьежжа премеш лу цехий службай, бригадай инженерно - технически болхлошта.

Нагахьа санна, боахама расчета хьокхамашка хьежжа цхьан цеха, службана, бригадана кхаь бетта вlашта объединенена профкома Цlе байракх хьожайойла, цу цеха, служба е бригада коллектива предприяте фондацара 300 сом ахчан совгlат лу.

Уж совгlаташ далара метох къахьегама овсарле лакхъяра чlоагlа новкъостал деш а боахама расчете болхлой материальни безам тlаозаш а я.

Завода чурча боахама расчето торо хулийт хlара денна экономе режим леладе, хlара кепиг кходе, цунца цхьана чура торонаш гучалха а царех пайда эца а.

Ераш я чурча торонех цхьаъраш:

Болх беш йолча скважинай рентабельность лакхъяра чакхъяха езача мероприятей график отталар, из кхоачашъяра тlахьожам лоаттабар;

рентабельни йоаца скважинашкара халкъа боахама чlоагlа эшаш йола оборудовани — станокачалкаш, матчаш - эллипсаш, дукха йола насосно - компрессорни, турбаш, штангаш — мукъаяккхар;

газ зехьа ца яйта тlоавзашта lокlаллаттар. Станокашкара - качалкашка совлена йола энергетически мощносташ хьалхар;

электромотороашта капитальни ремонт елга вlаштlехьдаккхар;

автотранспортах бизза пайда эцар;

цехий овсарле йоаца расходаш кlезигъяр;

болхлой боалбоагlача хьисапе дlа-хьа нийсбар а болх нийса вlаштlехьбаккхар а. кх. дl.

П. ЛИТВИНОВ,

«Грознефта» объединена мехкдаьттеи гази яккхара отдела вокхагlйола инженер.

КЪАХЬЕГАМХОША ЯЗДУ

ЛЕРХIАР КХОАЧАШДЕРГДА

Октябра дезача цIейна сийлена накъа яхара еррига торонаш оарцагIъяьха къахьегаш я «Сунжанефть» НПУ мехкдаьттахой коллектив. «Iаьржа дошув» дукхагIа даккхара шерра социалистически яхье яьннай промыслай коллективаш. Деигара ленга совдувл яхье яьннача коллективаша доаха къахьегача толамаш. Ийс бетта мехкдаьтта даккхара план 100,7 процент кхоачашъяьй. Планах лаьрхIачул совгIа даьккха мехкдаьтта 5870 тонн гаргга я. Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я нн. Коршакови Еремееви керте латтача промыслай коллективаш.

Газ даккхара ийс бетта план 107,6 процент кхоачашъяьй. Планал совгIа яьккха газ 14 миллиони ах миллиони кубически метр совгIа я. Чакхдаккха мехкдаьтта дIалахийтара план а тIехкхоачашъяьй.

Хьалоаккха мехкдаьтта дукхагIа хилийтара чIоагIа къовсам лоаттабу А. М. Косивченко керте латтача бурув леттача контора коллективо. Ийс бетта план тIехкхоачаш а еш планал совгIа бIаь метр гаргга бурув техад бурувдетараша.

Московски ленинградски предприятей инициатива хьал а лаьца мехкдаьттахоша дукха балхаш даьд мехкдаьтта, электроэнерги, кхыйола материалаш кIезигагIа йовргйола наькъаш лехаш. Цох хьахиннар дика да. Ийс бетта кхоьъ электроэнерги 1229 киловатт-сахьат да. Хьадоаккхача мехкдаьттагеи газагеи дIабода мах 2,5 процент лохбаьб, из бахьан долаш паччахьалкхенна кходаь ахча 163 эзар сом да.

Октябра сийна социалистически яхье баьннача мехкдаьттахоша лерхI итт бетта мехкдаьтта даккхара план 29-ча октябре кхоачашъе, хIаьта газ яккхара план 11-ча октябре кхоачашъяьй. Хьадоаккхача мехкдаьттагеи газагеи дIадодар лохдарах паччахьалкхенна кходе лерхI 175 эзар сом. Уж толамца кхоачашдара къахьегама вахте латт мехкдаьттахой коллектив.

Р. КОТИЕВ,
«Сунжанефть» НПУ планово-экономически отдела инженер-экономист.

БЕДАЛИ РЕАГЕНТАШИ КХОЮ

ДIалахача шера деиз хозрасчетах болх беш я Грозненски химкомбината чуйоагIа нов. Л. П. Денисова керте латта № 130 йола цех. Валови продукци арахецара сентябра бетта план 114 процент кхоачашъяьй цеха коллективо, хIаьта цхьацийолча сменай болх лерттIа вIаштIехь ца боалаш реактораш телхар бахьан долаш боарамал дукхагIа дIадахийтадар этилен, водород, Iи, иштта электроэнерги, кхыйола средстваш. Из бахьан октябрь бутт дIаболалушше а продукци кийчъе дIайода материалаш кхоьра яхь яьржар массайолча сменашта юкъе. Цига лоархIаме дакъа лоацаш я Кравченко Тамарас кулгалду смена. Смена оператораша деррига хьинар тIалахийтад технологически режим нийсса вIаштIехьъяккхара аппараташкеи колоннашкеи боарамагIа давлении температуреи хилийтара. Масала, октябра хьалхарча кIирах бIаьш килограммаш этилен, Iи, водород, иштта кхыйола продукташ кхойир сменаша. ХIара хьадоаккхача этилена концентрата тоннах 60—100 килограмм этилен кходу. Кхомбара балхаш дIахо деш да. Цига дика болх бу оператораша нн. Дзантиева, Белаусовас, кхычар.

Н. СЕРГЕЕВ.

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

Октябра сийна шерра яьржача социалистически яхьа юкъе а баха, Ермоловски хьу-чакхйоахача комбината планал совгIа эзар кубически метр хьу дIачуяла социалистически декхараш тIайийцадар укх шера Ермоловски хьуинромбоахама Хункаев Туртана кулгалдеча Тангичински хьун участка коллективо. Шоаш тIайийца декхараш толамца кхоачашде дош деннадар цар. Из кхоачашдулургдолга хьахьокх ийс бетта даьхача толамаша. План 127 процент кхоачаш а яь шера планах 33 эзар кубически метр хьу дIаяла езача, хIаналехьа 27 эзар кубически метр хьу дIаенна баьннаб участка болхлой. Дика къахьегарца белгалъяьннай Ергиев Дангас керте латта бригада. Цу бригада коллективо ийс бетта задани 170 процент кхоачашъяьй. Шера план хIаналехьа кхоачашъяьй. Укхаза дика къахьег бензопильщика Бетербиев Iаламата, чекировщика Атаев Муцас, прицепщика Азбаев Мовлде. Цар массаза а 1,5 — 2 норма кхоачашъю. Царна нийсса къахьегаш ва пятилетка шоллагIча шера чотах болх беш вола тракторист Темирсултанов Мовлди. 17-ча сентябре кхоачашъяьй цо 1966-шера план, хIаьта ер шу чакхдалалехьа кхы а 2 эзар кубометр хьу кийчъе социалистически декхараш тIайийцад нов. Темирсултанова.

ШоллагIа моттиг яьккхай Вагапов Махьмад керте латтача бригадо. Цу, барт-цхьоагIо чIоагIа йолча бригада коллективо дукхагIа тIехкхоачашъю шоай заданеш. Дика къахьегаш ба бригада членаш Нупальханов Шахьид, Лабазанов Ювсап, коммунист Байсаров Ширвани, кхыбараш.

Я. ЦУЕВ.

300 эзар квадратни метр гаргга дола нах чубаха цIенош хьалде доладаьд укх тIеххьарча шин шера Владивостоке. Хьалха города йистош хиннача — Капустни кхай тIа, цхьалха даь кагий цIенош хиннача хьалъеттIай итташ йола нах чубаха дуккхаза вIаштIара яь зданеш.

Сурта тIа: Владивостока кердачарех цхьа район.

Б. Подалева сурт. ТАСС-а фотохроника.

Юрташка электрификаци чакхъяргья

№ 66 йолча механизировании колонна Сунженски участкера гIишлошъерийи монтажникий - электрофикаторийи коллектив йоккха яц. Ткъаь барайтта специалист ва йиъ кхашкарчеи шиъ монтажнии бригадаца. Ер ийслагIа шу да цар электроэнерги юртбоахамэ балхаш кхоачащаргеи юрта бахача наьха гIулакхашкеи дIаухийта.

БIаьш километраш Ачхой-Мартана, Сунженски, Наьсарен, МалгIабика районий юртара юрта кхоачаш долх колонна говзанчаша хьалдегIа высоковольтнии низковольтнии линей бIоагIий. Уж ба эзараш цIеношка «Ильича» лампаш лотаяьраш. Колхозашта дарах электроэнерги чуйиллай Шолжа дукъах ядача тракторни бригадашка, фермашка, кашарашка. Чу мишта йиллац из, дукха ха мичай юрта боахамга йодача электроэнергена льготни тарифаш оттае аьнна КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советой решения. Нагахьа санна городе цхьан киловатт-сахьата мах диъ кепиг бале, юрта боахаме цхьа кепиг мара бац.

Укх шера ийс бетта колонно эксплуатаце дIаеннай шоваткъа километр высоковольтнии ткъаь итт километр низковольтнии линеш а ткъаь шиъ подстанции а. Укх шера массанахьа а электрификаци яь яргйолаш я Сунженски района «Победа» яхачеи 19-ча партсъезда цIерахчеи колхозашка. Дукха балхаш даьд «Путь к коммунизму» яхача колхозе а. Социалистически яхье хьалхара моттиг лоац бригадир Вагнер Фролов керте латтача специалистий Крючков Геннаде, Нажанов Василе, Гацанов Алексея, Картовенко Геннаде, Павенко Николая бригадо. Уж ба укх шин бетта «Победа» яхача колхозе йийтта километр йIаьха высоковольтни линии йиъ подстанции эксплуатаце дIаеннараш. Ялаташ чуэцара балхаш сихденнача хана Кирова цIерахча колхоза председатела нов. Наумова бригадага дехар дир: «КIалхардаха тхо, новкъостий, ялат цIенду кердача хьатта электрификаци па йойя-м яргьяц». Фролова бригадерча ударникаша шин кIирах хьалъяь яьккхар кхо километр йIаьха высоковольтнии низковольтнии линей сеть. Лакхача кондицех дола ялат паччахьалкхенга дохка доладир цо хьаттара а.

Цар тIагIертта къахьийгар юрта боахама болхлой еррнгсоюзни Ди хьатIакхача шийтта ди хьалхагIа, цар хьалъергья аьнна дош а деннадар, хьал а яьй Алханчуртски откормочни совхоза тракторни бригада тIа йода 4,7 километр йIаьха высоковольтни лини.

Сийлахь-боккхача Октябра 49 шу дизара сийна яхье а яьнна колонно шийна декхар тIайийцад шийтта километр йIаьха высоковольтни лини а оттаяь Наьсарен района СуркотIа электрификаци чакхъяккха. Ший дош дизза кхоачашду бригадо аьнна тешам белар колонна начальника Иван Владимирович Хайкина.

П. НОВАКОВ.

Рентабельность лакхъяра торонаш

Рентабельность — из да боахам лелабара керттерча хьокхамех цаI, хIаьта, нагахьа санна аьлча мега, боахама дика кулгалдара хьокхамех цаI.

Цудухьа из яле а е кхы яле а йолча мероприятега экономически бустамца хьежилга — дуккхача колхозий керттера бокъонаш а хинна дIаэттад. Цхьабакъда, лоаман районий ерригача колхозашка практике лелабеш бац из бустам.

КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленумо тIехьаюсача колхозий экономика айяра чакхдаккха аьнна массехк тайпа гIулакх белгалдаьккхад, юртбоахама органаш декхарийла яьй хIара тIехьаюсача колхозера гIулакхаш малагIча хьала тIа да хьажа а цар экономика чIоагIъяра хьдда де дезар де а.

Экономически мелача колхозий боахамеи финансовии гIулакхащта анализ яро хьахьеккхар, моттигера юртбоахама органаш, къаьстта а Советски Ножай-Юртеи районашкаръяраш, тIехьаюсача колхозий экономика дегIайоалаяра перспективни лемашка геттара кIезига хьожаш хилар, хIаьта из бахьан долаш экономически гIулакха хIанз а хьалхагIа саннa тIехьаюсаш я цу районий дуккха колхозаш.

Цхьайола колхозаш экономически тIехьайнсара керттера бахьан лаьтташ кIезига хиларах лаьтта ца Iеш, царех дуккха яраш шоай юртбоахама производство дIахо дегIакхувлара кхоачамаш лохаш ца хиларах а латт. Цу тайпарча колхозашка беш бола болх овсарле кIезига йолаш хул, хIаьта из бахьан долаш къахьегамах тела мах лоха а ба. Цхьацийолча колхозашка болх беш волча цхьан колхозхочоа доархIаш 1965 шерарча даннех, цхьан къахьегама денах бенна мах 0,53 кепигара 0,72 кепигага кхоачаш хилар, хIаьта юкъера лаьрхIача хIара колхозхочо баь болх 100 сомагара 300 сомага кхаччаша хилар, шаьрача ядача колхозашка юкъера лаьрхIача беш бола болх 2 эзар совгIача сома маьха хулча метте.

Ховш маларра, оаха лаьтташ дукха долаш яц дукха экономически мела колхозаш, цхьабакъда, цу хьалашка оахача лаьтташка дукха хьажкIаш дIаюв цар кIезига продукци луш дола доахан кхабара. ХьажкIаш геттара кIезига а хьувкъаш, цунах зенаш хул царна. Масала, Ножай-Юрта районерча Х. Нуралилова цIерахча колхозе ялата метте лоархIаш цхьа центнер хьажкIий кхеярга 25 сом дахар, хIаьта из закупочни маьхал дизза лакхагIа ба. Цудухьа шурий центнер якхарга а дахар цига 91 сом е закупочни маьхал ялхазза дукхагIа.

Кирова цIерахча колхозе хьажкIий цхьан центнера мах 26 соми 10 кепиги ба, хIаьта шурий центнера мах — 95 соми 53 кепиги. Советски района «Красный горец» яхача колхозе хьажкIий мах 8 соми 10 кепиги, шурий мах 26 соми 60 кепиги.

Яьча экономически анализо тешал ду йоаггIача тайпара экономически балха терко еш ца хилар, хIаьта цунах хьаштдоаца результаташ хул боахамеи финансовии гIулакхашка.

Масала, 1965 шера Ножай-Юрта района А. Шерипова цIерахча колхозе хьажкIаш тIайолаш хинна оаха лаьтташ 252 гектар дар, хIаьта чIоаггIа доход луш йолча культуро — тхьамко дIалацацар 9 гектар мара. ХьажкIаш кхеярга дIабаха мах 36310 сом хилар, хIаьта тхьамка кхеларга бахар — 9118 сом. Еррига чуенача хьажкIех хьахиннар 16,6 эзар соми тхьамкех хаьхиннар 12,9 эзар соми дар. Цунах гуш да, хьажкIаш кхеярга дIабаха мах еррига чуенача продукце юхаметтаоттабаьца хилара, хIаьта тхьамко 9 гектара тIа мара дIа ца йийнача метте пайда бенна хилар а.

ЛаьрхIача хьахьекхад, нагахьа санна колхозо хьажкIаш тIахиннача лаьттаех ахане тIа тхьамка дIа а дийна, хIара гектара тIара хьалхагIа а санна 8,5 центнер яьккха хиннаяларе, хьажкIаш кхеярах хиннача зенна меттел 50 эзар сом совгIа пайда бергбар. ТIаккха из экономически гIойле йола гIулакх бIарга ца гуш мишта багIа цига — производственни управленешкеи колхозашкеи? ХIаьта экономически болх ший моттиге дIаоттабе-м боагIар.

мелача колхозий экономикан уйла дикагIа тIа а йохийташ.

Дуккха экономически мела колхозаш раьза а хинна нокхрий лелаеш йолаелар, чIоагIа доход луш дола производства дакъа из хиларах тара, хIаьта цу гIулакха Госбанко дикка новкъостал а дир царна — кредиташца. Цар гIулакх дика леларгда аьнна хеталуш дар. Новкъа дале а, бакъ ца дича далац цу даькъах а зе доалаш хилар. Масала, Советски района Кирова цIерахча колхозе цхьа центнер моза даккхарга 557 соми 34 кепиги дахар. Ведана района К. Маркса цIерахча колхозе — 780 сом. Юххера а, дIалахар юхаметтаоттадацар хьайоалача продукце.

Доахан дорсталараи кхабараи лаьтув бола хьалаш теркал а деш, хьайбай боахам лелабе йолаелар лоаман районашкара колхозаш дулх даккхара чотах шоай экономика айе дагахьэ, цхьабакъда, цига а цхьайолча колхозашка зе деш хилар хьайбай боахам. Ножай-Юрта района А. Шерипова цIерахча колхозе доаханна совнагIа тIакхетача дулха центнерага 178 соми 65 кепиги дахар, устагIан дулхага — 519 сом. Ведана района XXII-ча партсъезда цIерахча колхозе бежан дулха центнер тIакхетийтарга 205 сом, устагIан дулха центнер тIакхетийтарга — 258 сом. Советски района Кирова цIерахча колхозе бежан дулха цхьа центнер тIакхетийтарга 223 сом дахар.

Доахан деба деззча метте цхьайолча колхозашка кIезигделар. ХIаьта а цу доллача хIаманна шек дIа бац е юрта боахама производственни управленешка а, е колхозий кулгалхой а.

Цу тайппара, юртбоахама продукташ яхаргеи хьайбаш леладаргеи хIара шера дукха рузкъа дIадохийт. ахчан доходаша дIадахар юхаметта ца отталешехьа а.

Ховш маларра, Ножай-Юрта, Ведана, Советски районий колхозаша 1965 шу юкъекхаьчачул тIехьагIа денз тракторашии юртбоахама машинаши «Сельхозтехника» объединеценга дIаелар, хIаьта цо шийна декхар тIайийцар цу колхозашка юртбоахама балхаш де. цхьабакъда, уж балхаш колхозашка мишта ду, царга мел мах бола юрта боахама управленеш хьажац, е из дош Iома а дац. цудухьа дуккха моттигаш я техника ца тоагIа балхаш де ахийта (дахча, йол цIаоэя, кхычахьа). Юххера а, производствага дIадодар кIезигдаланзар, цхьайолча колхозашка дукхагIа а хилар техника дIаеннйачул тIехьагIа.

Масала, нагахьа санна Ножай-Юрта района Х. Нуралилова цIерахча колхозе 1964 шера цхьа гектар кIаьда оахам дарга 4 соми 47 кепиги долаш хинналале, 1965 шера 7 соми 57 кепиги дахар. Цу районерча Жданова цIерахча колхозе 1964 шера — 3 соми 41 кепиги 1965 шера 5 соми 81 кепиги, «Заветы Ильича» яхача колхозе 1964 шера 4 соми 95 кепиги 1965 шера 9 соми 41 кепиги.

Укх шера 9 бетта боахамеи финансовии балха итогаш еш кхашкарчеи фермашкарчеи къахьегамхошта ца дезаш хургйац продукци мел яьккхай а паччахьалкхенга мел ехкай а, продукци яккхарга мел мах бахаб, боахамо шу чакх мишта даьккхад — пайда болаш даьккхад е зе долаш даьккхад — хар.

Боахам кхомеи хьурмат деши лелабар дукха лоаттабеча къовсаме къаьгга хьагучабаьлар КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленума решеней низ. Бизза бола лаьттан а еррнгача юртбоахама производства а дай шоаш хилар ходелар колхозхошта.

Цудухьа боахама гIулакхий ийс бетта итогаш еча хана бакъахьа хургдар 1966 шера лаьттаннареи хьайбашкареи йоала продукташ яхара планаш кхоачаши тIехкхоачашиелга, лаьттан хIара гектара а хьайбай боахама а продуктивность лакхъелга IалашIеоргдола гIулакхаш хIанзе а дена чакхдаха доладоре.

А. БУХТИЯРОВ,
Госбанка Нохч - ГIалгIай республиканенски контора еснкагIа вола экономист.

Толамаши кхоачамбоацараши

Дукха ха яц лоаман даьгIенашка аьхки доажадеш хинна Ножай-Юрта районерча Калинина цIерахча колхоза хьайбаш цIалаьхка. Дулха, шурийна чIоагIа тоаденна даьхкад колхоза хьайбаш даьгIенашкара.

Дукха халонаш лайра колхоза хьайбаш леладераша шоаш леладеча хьайбашта цхьаккха а бежан тIера ца доалийташ дулха, шурийна дикка тоалалийтара къахьегаш. Бежа-Iу Хидриев Мовладе доажадаьча 45 бежанах хIаранегара йоала шура тIакхийтар. Цо даьгIенех бизза пайда а эцаш, хьайбашта доаггIача тайпара гIулакх дир. Иштта хьинаре къахьегарца белгалваьлар бежа-Iу Геримсултанов Бугу. Дийнахьи буси 650 грамм дозал тIаккхетар Геримсултанова доажадеш хиннача 185 кагийча доахах хIаранена, хIаьта планах тIакхета дезар 450 грамм мара дацар. Лоаман даьгIенашка доажадеш хиннача колхоза кагийча хьайбаех хIаранена тIакхийтта дулх юкъера лаьрхIача 550 грамм я.

Иштта пайда баьлар колхоза аххан лоаман даьгIенашка хьайбаш доажадар бахьан долаш. Хьайбашта тIаккхетача дулха хIара центнерга дIабаха мах 13 соми 61 кепиги мара бац, хIаьта планах хIара тIаккхетача дулха центнерага дабода мах 100 сом болча. Укх шера колхоза вIаштIехьдаргда паччахьалкхенга дулх, шура йохкара шера план кхоачашъярал совгIа тIехкхоачашъе а.

Планага хьежача колхоз декхарийла яр паччахьалкхенга 170 центнер дулх дохка, хIаьта хьайбаш леладераша хIанзле 147 центнер ехкай. «План кхоачашъярах кхоачам бергболаш дац тхо, — йоах зоотехника Дукаев Данилха, — паччахьалкхенга 190 центнер дарегIа дулх дохка аьнна оахош тIайийца социалистически декхараш тIехкхоачашде вIаштIехьдаха низ тIабохийтаргба оаха, хIаьта план-м ткъоалагIча октябре а кхоачашъергья».

Паччахьалкхенга шура йохкара план тIехкхоачашъергхиларах тара да фермашка хьагуш дола сурт. Вай хьожаргда колхоза цхьоалагIча хьайбаш леладеча фермага. Барттайна къахьегаш я ферма коллектив. Дажа дIалаьхка доахан цIадахкалехьа ферме кхачарах, са йиш хилар доаркашца къамаьл де. Баьча балхага хьежача гучадаьлар, доаркаша балха говзал дика караерзаяьлга. Ферма хьайбаш леладераш декхарийла бар паччахьалкхенга 75 тонн шура йохка, хIаьта цар хIанзле 82 тонн ехкай. Фермерча берригача доаркаша хIара Iаттагара шура яккхара план кхоачаш а яьй. Масала, дукхача хана денз ферме болх беш йолча доарка Эдилсултанова Амантас ше деттача доахах хIаранегара укх дIабахача ийс бетта юкъера лаьрхIача 850 килограмм шура яьккхай, шера планах 750 килограмм мара йоацача. Иштта низ ца кхобеш къахьегаш я доарка Айдамирова Курсум а.

Шинна а доарка социалистически декхараш тIайийцадар шоаш леладеча доахах хIаранегара 1050 килограмм шура яккха, аьнна. Мишта вIаштIехьдоал шун планал а декхарийла а совгIа шура яккха, аьнна, шийга даьча хаттара иштта жоп лу доарка Айдамирова Курсумас: «Доккха гIо ду тхона бежа-Iуша. ХIара денна дажа дIалаьхкачара чIоагIа диза долаш цIадоагIа хьайбаш».

Иштта хьинаре къахьегарах юртбоахама болхлочун Ди деддеш, ахчан премеш елар Эдилсултанова Аманта, Айдамирова Бурсума.

ХIанз хьожаргда вай мишта кийчо яьй колхозо хьайбаш Iаьнгардахара. Кхоачам болаш Iалашдаьд гIожа доакъари концентраташи, бакъда силос йоллара гIулакх эсала лел. Планага хьежача колхоз декхарийла яр 1500 тонн силос Iалашъе, хIаьта хIанзална Iалашъяьр 500 тонн гаргга мара яц.

Геттара эсала лел хьайбаш чулоаттадергдола помещенеш кийчъяра гIулакх. Тишъенна, хьайбаш Iаьнгардаха пайдана йоацаш йола помещенеш йохаяьй, хIаьта вокхарна ремонт яь яьннай: кIираш техай, кораш, наIараш чIоагIъяьй. Бакъда материал ца хилар бахьан долаш уйнаш Iоца тохаш латт уж помещенеш хIанза. Колхозе хьалъе йолаяьй 200 бежана лаьрхIа коровники, 150 Iасана лаьрхIа телятники. Уж помещенеш хьалъеш я ПМК-223 яха гIишлош хьалъю организаци. ХIанзарча темпашца уж помещенеш хьалъяра балхаш дIахо хьош хуле укх шера хьалъяь яргьяц уж, хIаьта 350 бежан арадисар кхерам ба.

Цу деша къаьстта теркам тIабахийта беза колхоза кулгалхоша.

М-Р. ПЛИЕВ,
спец. корр.

ДОМ УЛЛАЧА НАЬКЪА ТАКИЛГАШКА

САГ БЕТТА ТIА ВАХА ЙИШ ХИЛАРА ЙОЛА ТОРОНАШ

ДIалоладеннад 1957 шера 4 октябре эггара хьалхара советски спутник сигала яхийтача денз хьа лоархIаш йолча космически заман иттлагIа юбилейни шу. БIаьш автоматически станцеш, лехкаш дола итташ кемаш, бетта тIа а планеташта юкъе а дуккха автоматически станцеш сигалъахийта хилара тешаш а хинна дIаэттад уж шераш.

Сенга сатувса йиш я космически заман шоллагIча итт шера? Хьалхарча итт шера космонавтика тамашийна чIоагIа дегIайоагIаргйолга, арвай, 1956 шера хьалххагIе а ала йиш йоацаш цо мара, мел денна а нийсса дизза жоп дала йиш йолаш дац из хаттар. Цхьабакъда, хургдолчох товъал чIоагIа дог тийша а долаш ала йиш я, керлача итт шера эггара чIоагIагIа карагIдаргдолча хIамаех цаI эггара хьалхара экспедицеш Бетта тIа йохийтаргa хургхилар. Бетта тIа бола никъ сага хьабеллаш дола лоархIамера тIаьнаш хIанзле а даьха даьннад. Кхыметтел фигурально а ала йиш йолаш да, Беттага кхаччалца бола никъ бIаьш эзараш километраш болча метте, космосе ваха саг бокъонца бIаьш километраш мара лаьттанна гаьна ваьннавеце а, из никъ нийсса ах баь баьннаб аьнна.

ТIаккха даьр а фуд, де дезар а фуд Бетта «дом гIеттача наькъа такилгашка» сага хьалхара дар белгалъялале хьалхагIа? Даьр сел иштта кIезига а дац. Гучадаьннад, Лаьттаннеи Беттаи юкъерча космически арен метеорни хьадаша сигалъахара новкъарле еш ца хилар. Космически кемашта зе де тар ца даллал доккхий дола метеорни телаш практически космически кемана тIаккхета йиш йоацаш, селла кIезига нийсду духьала.

Гучадаьккхад, Лаьттанна гонахьара радиаце оасаш Бетта тIа болхача космонавташта кхераме ца хилар. Из хьахьекхад «кхераш доацача жIалейнавташа» Ветерокой Уголекой.

Гучадаьккхад, сага дегIа зенне доацаши балха хьинар толха ца деши дозал доацача метте дуккха ха яккха йиш йолаш хилар. Из бакъдаьд — сигала гIолла Быковский Валере цхе дени цхе буси, Гордон, Куперен Чарльз Конрадеи («Джемини-V» яха кема) бархI дени бархI буси, Борманен Ловеллаи («Джемини VII» яха кема) дийтта дени йийтта буси баьча наькъе.

Бетта тIа хьош бола никъ, цхьа шин бийсеи гаргга цу тIа йоаккхеи Лаьттан тIа юхавоагIеи ха а тIехьа лаьрхIача, ворхI дени ворхI буси бIаьхбала тарлу.

Гучадаьккхад, саг космосе дIааравала йиш йолаш хилар. Эггара хьалха из карагIдаьлар Леонов Алексейна, хIаьта цунна тIеххьа — американски космонавташта Эдвард Уайта, Юджин Сернана, Майкл Коллинза, Ричард Гордона. Орбите кемаш чура арабаьлча дозал доацаш хул космонавташ. Кема чура Бетта тIехен тIа баьнача хана дозал доацаш хургбац космонавташ. Из дикагIа да е вогIа да? Дуккхача специалисташта хетачох, Бетто тIаувзар (Лаьттан тIарчох 1-6 дакъа) товъал аттагIа доалургда космонавташка вIалла а тIаозаш ца хулчул (дозал доацаш хулчул). Дагадоххарах аьлча, вIалла а тIа ца озача кхаьчача хана цхьаболча космонавташта (Сернан, Гордон) белггалара халонаш тIаэттаяр: вахар Iалашдара системо лаьрхIа хинначул дикка дукхагIа низ тIабахийта бийзар цхьайола операцеш чакхъяхара. Космонавташ сихха кIаьддуш хиннаб, цар шлема кизга бIалгашта хьацар дувлаш хиннад. Цу тайппара гуччахьарча космосе операцеш чакхъяхара проблемо дIалех дIахо а тохкамаш делга. Гучох, вахар Iалашдара системана юкъе белгталара хувцамаш дахьа дезарга американций. Кхоачаш кема чура Бетта тIа ваьннав а алалехьа шлема кизга бIалгашта хьацар далар бахьан долаш космонавта кема чу юха чувала везаргвола гIулакх нийслийта йиш мичай!

Гучадаьккхад, космонавташка шоай кемаш эффективно лехка йиш хилар, хIаьта из ца хилча Бетта тIа баха а йиш мича яр. Бетта тIа болхача хана кема лехкара гIулакх керттерча даькъе космонавташка шоашка хила леза, лаьттан тIарча средстваша царна новкъостал дари уж лорабари мара хIама дергдац.

Гучадаьккхад, Лаьттанна геттара гаьна йолча аппаратащца тешаме бувзам лоаттабе йиш хилар. Космонавташ мел «шоай лоIаме» хуле а, Лаьттанца дукхача наькъашка гIолла шин оагIорахьара бувзам лоатталелга — сигала хьош бола никъ толаме чакхбалара цхьаккха дича а хиланза даргдоаца гIулакх.

Лаьтта, Малх, Бутт, Канопус яха седкъа санна йолча ориянтирех пайда а эцаш Бетта тIа йола аппарат геттара нийса лехка а хьожаяьча районагахьа яхийта а йиш я. Радиолокатораша, лостам телаш йолча инерциальни системо, тормозной двигателаша Iалашдергда аппарат кIаьдда Iохоилга.

Юххера а, гучадаьккхад, Бетта тIехе лехкаш дола кема да могаргдолаш хилар, «Луна-9» яха советски автоматически станции «Сервейор I» яха американски станции цо лайннача тайпара. Бетта тIехен низ кхоачаргба кема чура ара а ваьнна, «Бетта тIехен тIа ког лайза» космонавт ла а. Дагадоххарах аьлча, Бетта тIара «наькъа такилгаш», гучох, да а да бокъонца дом гIетташ. Мичча бесса дале а, иштта хеталуш да-кх уж «Луна-9», «Сервейор I» яхача станцешкара хьайийцача сурташ тIа. Бакъда, дом айхха «вIашагIлета» ба, хIаьта цо Iокъайла воаккхарг ма вий аьнна кхеравезаш хIама а дац. Гучох, демочул чIоагIагIа новкъарле е тарлу Бетта тIа яхача экспедицена Бетта тIехен тIа дадача дIоахаллен шоралле метр совгIа долча кхертIоша. Нагахьа санна, ард вай, экспедиционни кема цхьа ког иззамо болча кхерах дIакхете, кема кIалтIаэккха тарлу. Теркалданза даргдац, бакъдар аьлча, Бетта тIара доми кхертIойи цу тIа Iоессача аппаратий телевизионни камераша чулацача йоккха йоацача районашка мара «бIаргадайна» ца хилар. Бетта кхыча районашкара хьалаш кхы тайпа хила а тарлу? Дуккхача Iилмахошта хетачох, бокъонца йола Бетта ландшафт бIаргаяйнай «Луна-9», «Сервейор I» яхача автоматически станцешта. Цхьабакъда, шеко йоацаш да, лехкаш дола кема Бетта тIа дахийтале кема Iодоссаде аьттув болашагIа йола районаш автоматически аппаратий новкъосталца тахканза ярг ца хилар.

Цу дерриганех а дIахо итог е меггаргья: хIанзле гучадаьккхад саг бакъонца Бетта тIа вахийта йиш хилар. ХIанз укх сахьата къоастаянза йиса я Бетта тIа яха экспедици Лаьттан тIа юхаярца ювзаенна йола проблемаш. Цу проблемаех керттера яраш — Бетта тIара гIеттари Лаьттан атмосферал чухьвалари.

Бетта тIара гIоттилга, мадарра аьлча, Лаьттан тIара гIаттарал кхы бе-башха дац. КIезигагIа тIаозаш хиларо йиш хулийтаргья низ кIезигагIа болаш йолча двигателех пайда эца, Лаьттан тIара гIаттача ханарчул совнагIа низ тIагIоргболаш хуле тамаш я, вакууме двигатель болх бе йоладийтара проблема толаме къоастаяь яьнна дукха ха я.

Бетта тIа даха кема юхадоагIача хана Лаьттан атмосферана юкъедаларах лаьца аьлча, из проблема, Лаьттан спутник атмосферана юкъеялар санна йоацаш, къаьстта ший тайпара я. Бакъдар аьлча, Бетта тIара юхадоагIа кема Лаьттанна гонахьарча орбита тIа даккха а хIаьта цул тIехьагIа спутник санна из орбитана юкъедоагIаргдолаш цунна тормоз яла а йиш-м яр. Цхьабакъда, из деш хилча тормозной двигатела доагора геттара йоккха запас эшаргья. ДукхагIа хила тарлуш да, кема хьалхагIа Лаьттан спутника орбита тIа а ца доаккхаш, ше доаггIача тайпара аэродинамически хьокхадалара чотах вIалла доагор дахийта ца а дезаш цунна тормоз дургйолча атмосферана юккъе гIолла чухьедилга. Цхьабакъда, кема геттара нийса даха деза атмосферана юкъе, белггаларча «коридора» чу а даьнна. Кема лехка система я из Iалашде дезаш яр. Нагахьа санна арахьарча (Лаьттан тIехенга диллача) оагIорахьара из коридора чу доацаш нийслойя, атмосферо цунна эшшача боараме тормоз ца а луш, кема Лаьттанна дала гIолла тIех а даьнна дIагIоргда. Нагахьа санна кема чурча оагIорахьара коридора чу доацаш нийслойя, цун аэродинамически хьокхадалар а дIоахдалар а кема дохаде тарлуш, свалара чIоагIа хургда. Цхьабакъда, нийсса коридора чу даьлча а кема дIоахдалар дуккха а чIоагIагIа хургда, атмосфера чу уха спутникаш йIоахъяларал. Цун маIан да, атмосферана юкъедоалача хана кема массал (шоллагIа космически массал) цкъан ахазаеи хIана яц дьнна спутник юххьанцарча космически массалал дукхагIа хилар. ШоллагIа космически массал а йолаш атмосферана юкъегIолга — экспедици бетта тIа яхийта вIаштIехьдаккхара Iилмахоша къоастае езаш йолча керттерча проблемаех цаI.

Альпинисташа оал, лоама бихье тIавоалаш-м сел хала а дац цунна тIера Iовоссаш мара, аьле. Цхьадолча даькъе Бетта тIа ваха а иштта аттагIа да Бетта тIара юха Лаьттан тIа воагIачул. Бутт — из ба космически заман шоллагIча итт шера саг тIавала везаш бола бухь.

Юрий МАРИНИН,
АПН Iилман комментатор.

Доазол дехьара

ООН-а XXI-ча СЕССЕ

НЬЮ-ЙОРК, 18 октябрь. (ТАСС). Генеральни Ассамблен XXI-ча сесси дlехо а юкъара политически дискусси еш я.

Малгасийски Республика викало аьлар, къонсам тlа дола деррига дешаш переговорий наькъаца къестаде деза. Цо геттара хирцадьа лаьрхlар Португален ЮАР-ен колониалистски политика. Цо тlахьийхар гера дlадаккхара проблема «нийсача наькъаца къоастапра» а, хlаьта иштта ядерни гера доаржадергдоацаш договор дара а.

Йеменски lарбий Республика кхычa мехкашарча гlуллакхий министра дlалийхар ДРВ-ена чуетта бомбаш соцаелга а вьетнамски халкъа гa шиј кхел ше къоастае йиш хургйолаш Къулбехьен Вьетнамера кхычa мехкий бlунаш арадоахилга а.

Л. ДЖОНСОН НАЬКЪА ВАХА АРАВАЛАР

ВАШИНГТОН, 18 октябрь (ТАСС). Азен Гаьнарча Малхбоалени массехк мехка ваха аьнна селхан араваьлар США президент Джонсон. Президента иштта дакъа лоацаргlа Маниле хургйолча, вьетнамски халкъа духьала США-на цхьана агрессивни тlом лоаттабеча мехкий совешане а.

Ше самолета тlахале хьалхагlа аэропорте президента Джонсона хьахкайкадир, Вьетнамера «тlема операцей хьал» Маниле дувцаргlа ше Австрале, Нови Зеланде, Филиппинай, Таиланда, Къулбехьен Корея, Къулбехьен Вьетнаме кулгалхошца цхьана.

Джонсон Нови Зеландеи Австралеи гlоргва, хlаьта Маниле вlашагllкхийттачул тlехьагlа — Таиланде, Малайзе, Къулбехьен Корее.

«КУЛЬТУРНИ РЕВОЛЮЦЕНА» ХЬАЛХАШКА ДУХЬАЛЕНАШ УВТТ

ПЕКИН, 18 октябрь. (ТАСС). «Хунвэйбиний» листовкашка, лозунгашка, газетий хоамашка хьежача гуш да Китаерча «культурни революцена» хьалхашка центре санна, иштта дlахорча моттигашка а духьаленаш увтташ хилар. «Дунфан хун» (Шийлуш йоагlа малхбоале») яхача «Пекина вузашкарча «хунвэйбиний» вlашагlтехача штаба» газето язду, на духьале геттара йоккха а я, керттерча даькъе «Мао Цзе-дуна идеяшта духьала лоаттабеча къовсаме» гучалелхаш а я хьаш.

Тахан lурре денз Мао Цзе-дуна, цун «идеяй» галоаккхарг да шоаш лоаш «хунвэйбинаша» дув буаш дола лозунгаш хьалдетташ ба столицера «хунвэйбинаш», «Председатела Маона духьала мел баьннараш, — боах, городе шерра дlалоаржалаьча плаката тlа, — жlалеш санна боабаь дlабоахаргба оаха».

Пекински авиационни института «хунвэйбинаша» шоай листовка тlа дlалех Мао Цзе-дуна духьала мел бараш, мел доккхача гlуллакха тlа уж бале, пар ший мел лакха ладе, мел дуккхача наха уж хьаллоаце а, гlулакхаш тlара дlабоахилга, царгара lаьзал хьадоаккхилга».

Город Чунцинерча цхьаькха листовка тlа «хунвэйбинаша дlалех» Мао Цзе-дуна идеяшца нийса доагlаш доацача, парте городской комитетерча къаденна мел долча хlаманна ала тlахецилга».

Пекине араьннача дуккхача листовкаш тlа дувц «культурни революце» цхьайолча промышленни предприятешта деча зенах. Пекинерча № 1 йолча текстильни фабрика болхдоша язду, цу предприяте 2700 болхлочох 1.100 совгlа саг «хунвэйбинашца» е царех тарра йолча кхычa организацешка ва, яхаш. 16-ча сентябре фабрикера 150 «хунвэйбин» балха тlара ваьлар улицашкарча демонстрацешка дакъа лэцар духья». 15 ди даьккхар цар балха тlа боацаш, цхьабакъда, 30-ча сентябра денз 10-ча октябре кхаччалра «хунвэйбинаша» прогулаш яр бахьан долаш 360.000 метр кlеаргленнад цу фабрико арахепа кlада. Листовка тlа белгалдоакх, «цlена уйла йолаш болча болхлоша шоай балха ханал тlех аьб цу хана болх, цхьаз ленней бийсанией 12 сахьата а беш».

Вай доттагlашка

БЕРЛИН. Укхаза йистеьлар ГДР культурни вахаре лоархlаме событи хинна йола музыкальни театральни искусства 10-тlа фестиваль. АДН агентства беча хоамах, фестиваль лаьттача хана 174 театральни представлении концерти хилар. Цу музыкальни форума лоархlам бевзара цунна юкъе дакъа лоацаш хиннача массехк сага цlи лаьккхача кхеачам йа. Масала, фестивале выступленеш еш хилар советски скрипач Игорь Ойстрах, Итале вовзаш вола тенор Марио дель Монако, вовзаш вола немецки композитор Вернер Эрк (ФРГ), талант йола американски иллиалархо Марта Флауэра.

Гlорваьнна волча Советски композитора Дмитрий Шостаковича 60 шу дизарца дувзаденна боккха лоархlам болаш хилар фестивала программана юкъе цун «Хьунех хола илли» яха оратори лхийтар. Дирижера Г. Коха лостам а телаш йоккхача хорой берлински радио симфонически оркестрой лекхар из.

Фестивала эгара безамечарех я аьнна белгальяккха мегаргйолаш я ка а йоалаш Дрезденски опера коллективо оттаьа Р. Вагнера «Нибелунга чlуг» яхача опера постановка, хlаьта иштта деррига дунено а могадаь долча теникий Паччахьалкхен центральни театра С. Образцова хьалхаленца яь выступлени а.

* * *

БУДАПЕШТ. Итташ болча кагийча нахеи мехкарашеи дакъа лаьцар Вьетнамаца барт-цхьоагlо хилара ерригача Венгре хиннача митингашкеи демонстрацешкеи. Вьетнамски патриот Нгуен Ван Чоя дагавохара Этвеша цlерахча университете яьча студентий митинге къамаьл дир ВФДМ президента Родальфа Мекине.

Вьъ эзар волча Будапештерча студенто дакъа лаьцар «вьетнамски воскресенке», города гонахьа ядача кооперативашка хьажкlаш чуэцача дакъа а лоацаш. Болх беш даьккха алапи Вьетнама долча новкъостала фонде дахийтар. Венгре кхычa городашка дlахо а Вьетнама долча новкъостала средстваш гулъеш я.

* * *

ВАРШАВА. Укхаза хьайийлай «Станкоимпорт» яхача ерригсоюзни объединене инструментий дlа-юха кхухьаш йола выставка. Хьахьокхаш да lилмаи техникаи кердадараш. Дукха я шийлача металлах хlамаш яра эша инструменташ, слесарно-монтажни, бустам боаха, кхыйола инструменташ.

* * *

УЛАН-БАТОР. МНР партийно-правительственни делегацеи доттагlлен визитах укхаза еэача БКП ЦК Политбюро член, НРБ Министрий Совета председатела заместитель И. Михайлов керте латтача НРБ партийно-правительственни делегаценеи юкъе переговораш хилар.

ДЕШАРХОЙ КЪАХЬЕГАМА — ДАИМ ТЕРКО

Укх деношка Шелковской района дешархой производственни бригадай хьалха латтарий слет хилар. Цу бригадай членаш бола кхо бlаь совгlа саг — къона натуралисташ гулбеннабар Шелковской юкъерча школа спортивни зале. Шоай традиционни долча хьувкъама цlей дезлеш бар уж. Шоаш хьалкхеьча культурай экспонаташ, тайп-тайпара сурташ, стендаш еналр дешархоша. Гулбеннача дешархойи хьехархойи теркам тlаваар миштта хьахиннача выставка.

Слет хьаеллаш дешархошка моаршал хоатташ, цар производственни толамаш дахарах уж даькъала бувнаш, цар тlехьа тlайоагlача хана кхы а йоаккхагlа коталонаш яхари дика дешари ловш ловца боаккхаш къамаьл дир райОНО заведующе А. А. Теряевас.

Шоаш укх шера баь болх бувцаш къамаьлаш дора бригадай членаша.

980 саг юкъевола 4 бригадеи 10 звенои хилар укх шера района кхашка къахьегаш. Цар хьалкхейир 65 гектар хьажкlаш, 28 гектар гидуараш, 26 гектар шекара свекла, 73 гектар хулача сомий бешеи 3 гектар хулача комсий кхай тlеи болх беш хилар. Цул совгlа бераша доккха новкъостал дир колхозашта ахкан балхаш сихденнача хана. 23 гектар хулача комсашта, 25 гектар шекара свеклана, 150 гектар хьажкlашта оасар дир, 675 гектара тlара силоса доакъар хьекхар. 415 тонн хулача аьла холаш дир, 25 тонн сомаш чуийцар, хьатта тlара 150 тонн хьажкlаш шенийр.

Дешархо Саржитдинов керте латтача Каргалински дешархой бригадо укх шера 10 гектар хьажкlаш хьалкхейир, царех 2 гектар опытни кха а долаш. Духхьал культураш хьалкъера лоархlам хинна ца lеш, зем баккхара лоархlам болаш а да дешархоша деш дола уж балхаш. Опытни кхай лаьтта кийчлаьдар бераша 2 центнер суперфосфати 80 килограмм аммиачни селитреи а йилла. Цшта кхаь шера вlашта кийчдергдолаш да из зем баккхара. На тайпа зем баккхара балхаш ду дешархоша комсаш тlайолча лаьтта а. Зем баькхача берашта гучадаьлар комсий гаьна тlа лу кхагlа чlонкаш ме ют комсаш дикагlа латаш хилар. Бригаде болх беш яр дешархой механизаторий звено. Пол хьокхача, коартолашта оасар деча плат чуэпача хьажкlий кхашка балхаш дир цо. Деррита 2730 къахьегама ди даьккхар бригадо колхозе ахкан баьча балхах.

— Ахка хоза дlалихьар, — оаха аьлар ше къамаьл деш Саржитдинова. — Болх беча хана культурни са а лелар, ловзар, дувчар, маьлхе доагар, газеташ, журналаш дешар, кинога хьежар, хlаьта тха самодеятельни артисташа выступленеш йора, колхозо ши машин а енна Пятигорске даха Лермонтов хиннача моттигашка хьожаш хилар.

Червленни юкъерча школа дешархай бригада бригадира Пимечевас дийцар колхоза кхашка, бешамашка, фермашка бераша лаьча балхех лаьца, болх дика барах колхоза правлене дикагlболча производственникашта дешархошта 100 сома ахчан према елар.

— Школа чакхъяьккхачул тlехьагlа дуккха бола дешархой колхозе болх бе бусилгa традици а хинна дlаэттад тханцига — аьлар Пимечевас. — Колхозо царна беза болх лу, юрта боахама вузашка деша бохийт, хlаьта дуккхабараш заочно дешаш ба вузашка.

Школана гонахьарча участка тlа шоаш беча балхах дийцар Новощедрински бархlшерарча школа дешархочо — звеньевойс В. Чекарева. Гектара тlа лерхlаш 84 центнер хьажкlаши 180 центнер коартолаши яьхар звенос. Каста-каста хул дешархой болча колхоза председатель В. Г. Табацкаяи агроном А. К. Деревянкои. Культураш хьал миштта кхее еза, лаьтта миштта кийчде деза дувцаш хьехамаш ду цар.

Дешархоша деча балхех лаьца къамаьлаш дир Шелковской бархlшерарча школа дешархочо Рогожина Таняс, Староглацковски бархlшерарча школа дешархочо-звеньевойс Верховод Мишас, кхычар. Шоай балха опыт ювцаш уж вlаши йовзийташ дар бераша слете даь къамаьлаш.

Слет чакхйоаллаш къамаьл дир райОНО инспектора Г. И. Долгополовас. Хьатlадоагlача 1967 шера дешархоша кхы а дикагlа дола производственни толамаш дахар ловш ловца баьккхар цо бераштa.

Районе эггара дикагlйола дешархой бригадаш лаьрхlар Червленски Каргалинский школай берий производственни бригадаш.

Белгалбаьнна болх дика баьча дешархошта совгlаташ делар. Районос баркал аьлар цу школай завучашта Е. Г. Кирсановайнеи А. М. Семеновайнеи.

Слет чакхъяьнначул тlехьагlа берий самодеятельносто оттадаь доккха концерт хилар. Хьатlадоагlача шера кхы а дикагlа къахьега уйла йолаш дlакъаьстар слете хиннараш.

Г. СЕХИН,
Шелковской райОНО инспектор.

ШКОЛЬНИКАШ КИЙЧО ЕШ БА

Советски lаьлал этта 50 шу дузача денга дика кийчо еш я Шаьла № 8 йолча юкъерча школа пионерски дружина. Цу денна хетаь духхьала шоай низаца дешархоша вlашагlйола тlема сийлен музей. Дукха ха яц дешархошта из вlашагlйоллилга дагалеха, цхьабакъда хlанале даь дуккха да. Массехк отдел я музее хилийта лаьрхlа. Масала, «Вай мехкахой-турпалаш», «Комсомольцаш-турпалаш», «Нохч-Гlалгlайчен пионераш — революционни тlемий турпалаш», «Вай школе дийша йистебаьннараш — советски эскара мугlарашка» и. кх. дl.

Массехк бутт ба школа пионераш республика цlи хева болча революционерех дола документаши цар шоай кулгашца дэдаь каьхаташи лехаш бола. Царех цхьадараш царна кораладъ. Иштта Шерипов Асланбека ядаь массехк документ, кхылараш а.

Цу школе дийша йисте а баьнна Советски Эскаре гlулакх дераш дешархоща каьхаташ дlа-юха ядеш ба. Цар дикка новкъостал ду царна эшаш йола материалаш гулъеш.

Музей вlашагlйоллача хьинаре дакъа лоац лакхерча классашка деша багlачар. Цаона юкъе 7-ча класса дешархой Магомадов Алик, Шириязданова Галя, 9-ча классера Абаева Люба, 5-ча классе дешаш вола Алферов Толик, кхыбараш. Шоай занятеш йистеяьлча школе юхе а lаш альбом кийчдеш, плакаташ яздеш, кхыдола гlулакхаш деш хул уж.

Кийчъяь йистеьннаяла йоал В. И. Ленина музей а. Баьчча вахарахи цун деятельностахи лаьца дувцаш я цу музейн ийс отдел.

Хlанз Сийлахь-боккхача Даймехкеи граждански тlемех долча иллей цlей дlалахьа кийчлуш ба цу школа дешархой. Дикачa хьокхамашца боагlа уж Октябра дакъа.

К. ИСАЕВ.

АЬХКИ А lАЙ А

lалаьмата хоза хет, аьхки метта lай а ароматни нарсаш, помидораш.

Цудухьа lанна тикашка керда баьца дааpаш хилийтара, парниковни рамех пайда а эцаш, къаьстта тlехьакхача нарсаш кхее лаьрхlад Грозненски района шурий-баьца даарий совхозой республика торговле министерствай. Аллеры яхача города юрт боахама болхлошкара хьаийцай из опыт.

Белгалдаккха деза, из дика гlулакх вай республике юххьанца дlаболадаь хилар.

Баьца даараш кхедеча боахамашца боккха пайда дургболаш да из керда гlулакх. Хlана аьлча хьалхарча парникех эггара дикагlа ийцача а шозза мара пайда эцацар, вешта аьлча рассала а, хьалха кхача баьца дaaраш а мара кхедацар цар чу. Хlаьта цу кердача методах парникех дуккхагlа пайда эцаргба. Цар чу кхедергда тlехьакхача баьца даараш.

Хlанзалца лелаеча парникаштеи кердачарнеи юкъера башхало малагlа я аьлча, тlехьарчарна кизгаш ца а тохаш полиэтиленови пленка ехк. Кlеззига мара малх беце а ультрафиолетови зlанараш чакхъювлийташ растенеш дикагlа деглаара эша йовхал лоаттаю пленка. Цунца цхьана растенеш йоагае тарлу зlанараш чакх ювлийташ.

Цу парникашка нарсаш дика кхею парниководаша Коленченко Надеждас, Склярова Еленас, Колыбельникова Любас. Баьца дааpаш кхедераша ахачох, итт ди даьлча йохкаш хургья керда нарсаш. Хlаьта царна тlеххьатlехь теплицашка кхею цхьаькха парти а кхачаргья.

Е. МАКСИМЕНКО.

Узбекски ССР. Чирчик яхача лоаман хиво ше дола оф хийцад. Чарвакски гидроэнергетически узел еш болча гlишлошъераша еллача кхеран сунта тlа кхийтта сиха тоатол лоамах яьккхача 780 метр хулча тонпелах чухьийддад. Иштта чакхъяьлар Тянь-Шана лоамашка хьалъеча гlишлон хьалхара этап. Цига хьалъю 600 эзар киловатт мощность йола электростанции йоккха водохранилищеи.

Сурта тlа: Чирчик яха хий дlакъайлад.

В. Кожевникова сурт. ТАСС-а фотохроника.

МОСКВА. СССР Герзашцарча Нийн Центральни музее хьайийлай «Из дийце йиш яц» олу выставка. Цига хьокха оттаьа я Сийлахь-бокха Дай-мехка тlом лаьттача шерашка немецко-фашистски гlаьрахоша ледадь къиза гlуллакхаш дувцаш йола материалаш.

Сурта тlа: наха lазап деш хиннача изверий гергаза хьожуш ба выставка баьхкинараш.

Э. Евзерихина сурт.
ТАСС фотохроника.

ХlАНАЙ КЛУБЕ САГОТА

Грозненски районе йоккхагlчарех цаl я Алхан-Кала яха юрт. Укхаза вах 10 эзар совгlа саг — нохчий, гlалгlай, эрсий, эрмалой, гуржий, хlирий, азербайджанцаш, кхы дуккхача а къама нах. Уж берригаш а барттайна бахаш ба. Цхьабараш Ермоловски оалхазарий совхоэе, шоллагlбараш кхашка, Ермоловски машинн наькъахой станце, кхоалагlбараш дахчан обработка еча комбинате, леспромхозе, гlишлошъеча, къахьегаш ба уж.

Хьинар кхо ца деш, денгара денга къахьегам овсарле лакхъеш, арахепача продукцега дlадодар лохдеш, доацца аьлча коммунизма лард йоллаш боахк уж. Царех ба Ленина орденаш енна хьажкlаш кхею Арсамаков Вахиди оалхазараш леладу Алюнина Нинаи «Знак Почета» яха орден енна доярка Джамбулатова Небикхыбараш. Царна массанена а балха ди йистедаьннaчул тlехьагlа шоай салоlам лерттlа вlаштlехьбаьккха хилча хоза хетт. Цхьабакъда, из хулаш-м дац Алхан-Кала юрта бахачарна.

Клуб я яхаш цхьа цlа да юрта. Укхаза салаlа дагахьа хьабоагlа къахьеганхой. Цхьабакъда деша безам болчунна цига долаш журнал, е газет дац, ловза шахматаш, шашкаш, е домино яц. Духхьала кlирах шозза кхозза кино хьокх, иза а саг леpттlа хьажа йиш йолаш хилац. Даим коридоре шокарч а етташ, цlогlарч детташ гулденна бераш хул. Нагахьа санна общественни порядок телхаещ саг нийсвелча, оарцагlвала цхьаккха а дружинник коравагlац, хlаьта участкови уполномоченни-м волаш вий а хац. Дукхагlбараш уралаттаиие а хьеж кинога. Хlана аьлча, клуба зал 150 моттига лаьрхlа яле а 60 гlанд мара дац укхаза латташ. Цхьаккха а тайпа ремонт яьза я клуб. Ахкан замалахьа вагlа йиш йоацаш яlайха, lымеца хул хlана аьлча цlаккха а хьаделлаш е кор а е нилг а хилац. Хlаьта lанна замалахьа цох холодильник хул. Массе оагlорахьара чухьекхаш мух ба. Кхыметтел электропечка а йоагае йиш йоацаш я киноаппаратни. Сов шелала болх бе йиш йоацаш вус киномеханик.

Из деррига а хьал дика дова юртсовета а-районни культура отдела а кулгалхошта. Цхьабакъда, таханнална из гlулакх вlаштlехьдаккхара даь хlама-м дац укхаза.

Я. ЯКУБОВ.

Спортивни хоамаш

АВТОМОБИЛИСТИЙ ЯХЬАШКА

Шерра-шера Грознерча аэропорта районе республика автомобилистий яхьаш хул. Укх деношка а ДОСААФ-а республикански комитето цу тайпара яхь дlайийхьар. Республика ерригача районашкара а городашкара а 21 команда яр яхье дакъа лоацаш. Хlара команда юкъе воагlа кхо саг—шиъ ГАЗ-51 яхачен цаl «Волга» яхачен машинашца. Яхье дакъа лоацачарех дукхагlбараш 1-ча класса шофераш бар.

ГАЗ-51 яха машина лоаллаш массарел хьалха ваьлар заводской района викал В. Губанов. 185,3 очко а яьккха 1966-ча шера Нохч-Гlалгlай АССР-а чемпион хилар цох. Шоллагlча моттиге ва Н. Савенко (Старопромысловски район), кхоалагlча моттиге Ленински района спортсмен А. Кондратенко.

«Волга» яха машина лоаллаш Нохч-Гlалгlай АССР-а чемпион хилар Ленински районерча А. Каркищенкох. Шоллагlча моттиге — В. Цацаев (Заводской район), кхоалагlча моттиге — Наурски районера спортсмен А. Неткачев.

Цу яхье хьалхара моттиг Ленински района сборни команда яьккхар. Шоллагlча моттиге — Заводской района команда.

О. НИКОЛАЕВ.

ШАШКАШ

Шашкаех ловзачара СССР 26-ча чемпионата 12-гlа тур машиннаькъахой культура Двореце хилар. Хоза кийчъяьча зале ловзачарна лаьрхlа деррига хьалаш дика вlаштlехьдаьхадар. Хlаьта дикагlйолча партена яла лаьрхlа приз—хрустальни вазон нийсъьяр «Локомотив» яхача ДСО-с. Из яьккхар Калининерча спорта мастера Каулин Вячеслава. Москверча спорта мастерал Л. Головашкинал котваьлар из 23 ход а йолаш «Кола» яхача вариантах лейзар уж.

Яхьа 13-гlеи 14-гlеи тураш городской шахматни клубе хилар. 13-ча туре М. Юдинца лейза Н. Бенедикт, А. Семеновца лейза В. Гагарин, С. Широянца лейза Э. Рыбаков котваьлар. Цхьаккха а кот ца воалаш чакхдаьлар кхыдола ловзараш.

14-че туре толам цхьан шашиста мара баланзар, из вар бакинец Ю. Арустамов. Шийца лейза С. Широян 7-ча туре гlалат валар бахьан долаш ловзаш цхьа сахьат совгlа ха ялале 13-ча ходе эшавир Ю. Арустамов. Цхьаккха а котваланзар В. Габриэлянаи В. Литвиновичаи юкъе хиннача ловзаре а, З. Цирикаи, Б. Симонянаи юкъе хинна парти З. Цирик цамогаш а хинна ловзанца йисар.

14 тур чакхъяьнначул тlехьагlа яхье хьалха ба В. Габриэлян Ю. Арустамови (шаккхе а бакинцаш). Цар хlаране 8,5 очко я.

* * *

Пхийттлагlча туре ленинградец Ю. Кузнецов Гомелерча мастераца Э. Рыбаковца ловзаш 35-ча ходе кот а ваьнна 10-чара 6-ча моттиге ваьлар.

Спорта мастера В. Каулина 16-ча туре М. Юдинца лейза кот а ваьнна кхы а цхьа очко дlаязйир шиј таблица тlа. Москвичал Л. Головашкинал котваьлар ткъо шу даьнна спорта мастер В. Голосуев.

17-гlа туре В. Голосуевал котваьлар гроссмейстер В. Литвинович, хlаьта Головашкини, Семенови, Широяни тlехьа а бита хьалха ваьлар Мински мастер Л. Вертинский. Цун 6,5 очко я.

Габриэлян Юдинцеи Арустамов Симонянцеи лайзача цхьаккха а кот валанзар. Хlанз чемпионата лидераш ба итт-итт очко йола Габриэляни Арустамови.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

ПОЛЬСКИ ХИМЕ КОТАЛОНАШ

А. РАДЛИНСКИЙ
ПНР ХИМИЧЕСКИ ПРОМЫШЛЕННОСТА МИНИСТР

☆ ☆

ПНР химически промышленноста министрах А. Радлинскех кхийттача Кердарий кепайоазон агентства (АПН) корреспондента цунгара дийхар йоккха хими дегlакхувлача республико даьхача толамах дувцилга.

— Укх тlеххьарча шерашка хьалхашкаьа боккха гlа баьккхаб халкъа Польша химически промышленносто, — дувца волавелар нов. А. Радлинский. — Хlанз оаха хьаду химически продукце лоархlамегlа мел дола тайпаш. Халкъа lаьдал даьнначул тlехьагlа реконструкци яь а керда хьалъяь а йолча Кендзежинерча, Тарнуверча, Освенцимерча, Гожуверча, Торунерча, Яниковерча, Лодзерча, республика кхычa городашкарча заводашеи комбинаташеи арахец удобренеш, каучук, сода, искусственни хьоасий, дуккха кхыйола хlамаш.

Польски химе дуней тlа нийслагlа йола моттиг доац хlанз. Эггара чlоатlагlа дегlаух тха моттигера бедал—тух, сера, кlор, кокс—чакхоахаш дола доакъош. Чlоагlа уйла тlайохийт юрта боахама эшаш йола продукци—искусственни удобренеш ядохимикаташи арахецара. Дикка шеръеннай синтетически хьоасий ду производство. Текстильни промышленностера химически бедала удельни доазал Польше 40 процентал совгlа я Европе эггара лакхагlа а да. Укх тlехьарча шерашка тlехдика кийчъяь фармацевтически фабрикаш хьахиннай республике. Итташ мехкашка йохка дlакхухьийташ я тха молхаш.

Польски промышленность чlоагlа дегlаахарца дувзаденна дола бахьанаш дуккха да. Цхьабакъда, царех хоадамболлаш дар лархlа доагlа минеральни удобренеши ядохимикаташи юрта боахамо тlа-тlа дукхагlа хоатташ хилар. Юртбоахама производство чlоагlа дегlайоалае езаш хиларо дlадийхар уж дикка дукхагlа арахецилга. Цу цхьан ханна химически продукци дукхагlа нийшар машиностроени, яйга промышленность, транспорт, гlишлошъяр, кхыдараш санна долча халкъа боахама доакъошта. Мехка химически промышленность дегlаахарал шозза дукхагlа эшаш хул хlанз химически продукци. Къаьстта а чlоагlа хоатташ я пластмассаш, синтетически хьоасий, хьамча хlамаш, басараш, лакаш, даьтташ, кхыяраш.

Лай-мехка химически промышленность сихха дегlакхувлара никъ гу тхона эггара хьалха мехкдаьтта чахоахилга шерlара чотах бедала ба хьа молекулари ерна. Кердача пятилетке дерзаш 1970 шерале шозза дукхагlа мехкдаьтта чакхлаха доладе, азотни удобренеш кхозза совгlа дукхагlа хьае, фосфорни удобренеш — шозза, пластмассаш — кхозза, синтетически хьоасий — шоззеи ахаззеи дукхагlа. Тха пхе шера планага хьежжа хlанзара предприятеш шеръергйолаш а кердаяраш хьалъергйолаш а я.

Республике химически промышленность дегlакхувла йиш яц аьнна хет тхона, кхычa мехкашца, эггара хьалхарча аргlанна, СЭВ-а членаш долча мехкашца, цхьана шерра гlулакхаш леладеш хилча мара.

Польскии советскии химикашта юкъе айхха доттагlала буввамаш да. Пхийтта шу хьалхагlа хинна событеш дагайоагlа сона. Тханцига эггара дукхагlа серни кислота доаккхаш хиннар Валбжихера завод яр цу хана. Ерригаш а цо шера арахецаш хиннараш 34 эзар тонн мара яцар. Шера 75 эзар тонн азотни соединенеш арахецаш ши завод яр. Кхетадеш да, из зал мара йоаца химически продукци тхона тоъаш хинна ца хилар. Сихха балхаш дlадолале дезаш дар мехка йоккха хими хьокхоллара. Цхьабакъда, тlемал тlехьагlарча халача хана из болх дlаболабелга чоалхане гlулакх дар, хlаьта, тамаш яр нагахьа санна Советски Союз новкъостала ена хиннаецаре из проблема сихха къоастае тхона могаргдаларе.

Советски специалисташа новкъостал дир тхона химически промышленность дегlакхувлара директиваш кийчъе. Цунна тlехьа тха керда хьалъеча гlишлошта советски техническ документаци а елар, машинаши оборудовании тела а йолаелар. Польски инженерийи техникийи йоккхача группо практика чакхъяьккхар Советски Союза химически заводашка.

Хlаьта хlанз дувца йиш йолаш да тхо цу содружества хьалхарча итогех. Серни кислота хlанз шера 1200 эзар тоннал дукхагlа доакх, хlаьта азотни соединенеш — 700 эзар тоннал дукхагlа. Советски Союза новкъосталца сера даккхара балхаш дlадоладаьд Тарнобжеге, Полоцке болх бейолаялийтай Европе эггара йоккхагlча мехкдаьтта чакхдоахача комбинатех цаl а Пулавашка азотнотукови комбинат а. Дегlааха доладеннад тха халкъа боахама лоархlаме дола химически промышленноста кхы доакъош а.

Укх тlеххьарча хана вlаши юкъерча новкъосталеи гlойлени ларда тlара хьайоагlача кердача формашка а даьнна дlадоладеннад польскии советскии химикашта юкъера цхьана гlулакхаш леладелга. Производственни опыт дlа-хьа ийяро, специалисташа стажировкеи консультацеши яро новкъостал ду керда технологи сихагlа караерзаярай юкъекхувларай, производственни процессаш эргйоахаш тоаяра.

1966—1970 шерашка товарооборот лелаяра СССР-аи ПНР-енеи юкъе яьча соглашене ларда тlа Польшана йоагlа лоархlамера химически бедал, эггара хьалха, волжски бердашкара «Дружба» яхача мехкдаьтта провода чу гlолла «lаьржа дошуви» газопровода чу гlолла гази. Мехкдаьтта тхона мел лоархlаме да дувца эшаш дале тамаш я. Из да—трактораштеи кемаштеи эша доагор, автотранспорта бензини химически промышленноста чакхъяха бедали. 1970 шера денз Советски Союзера кхухьаргья оаха юрта боахама эша калийни удобренеши дуккха кхыйола химически продукташи.

Кердача пятилетке дикка дукхагlа хургья СССР-е йола тха экспорт а. Оаха тергья фармацевтически препараташ, красителаш, дlайийла хlамаш лораю средстваш, басараш, лакаш, кхыяраш. Советски Союза иштта тела лаьрхlад серни кислота ду комплектни фабрикаши фталови ангидрид, чоп баьнна полистирол ду заводаш, и. кх. дl.

Вежарашка долча доттагlалца леладеча гlулакхаша вlаши бувз Тарнобжегерчеи Раздолерчеи серни комбинатий химикаш. Цар даим опыт дlа юха а ийю, чоалханера производственни дешаш къестадеча вlаши новкъостал а ду. Чlоагlлуши шерлуши латт вай цхьана леладу lилма-техническ гlулакхаш. Дукха ха йоацаш йистеяьлар шин оагlорахьара советскии польскии специалисташа - химикаша 1966—1970 шерашка де лаьрхlача lилма-тохкама балхий планашта дагабоалаш яь консультацеш.

— Халкъа Польша хими ше хьахила а дегlаахя а йолаеннача ерригача этапашка шийна йолча гlойлен духьа доаца новкъостал хила а хиннал, хlанз а да Советски Союзагахьара,— белгалдаьккхар А. Радлинске ший къамаьл чакхдоаллаш. — Тха химически промышленность дегlаухилга сихле йиш хулийташ йола фактор хилар цу гlо-новкъосталах.

Варшава.

(АПН).

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цlеча фронтовиккий улица, 15. Телефонаш: редактора—2-41-23; редактора зам.—2-30-91; бехктокхама секретар, промышленни, юртбоахамеи, культураи, письмойи отделий—2-25-72; корректорени — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря—2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография издательства «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05352. Заказ № 5290.